

Paragrafen

Uiteenzetting van de financiële positie

Financiering

Treasury

Wetterskip Fryslân heeft een groot deel van haar bezit gefinancierd met vreemd vermogen. Financiering is aangetrokken door middel van leningen bij banken en één lening bij de provincie Limburg. Op basis van de begroting heeft Wetterskip Fryslân te maken met een structurele financieringsbehoefte. Dit wordt veroorzaakt door voorgenomen investeringsplannen en aflossingsverplichtingen op de lopende leningen. Bij treasury draait het om het aantrekken van voldoende middelen om aan alle verplichtingen te voldoen. Hierbij moet worden voorkomen dat er overschotten ontstaan. Verder moet dit tegen zo laag mogelijke kosten (rente) gebeuren en moeten de risico's binnen de afgesproken normen (onder andere Wet FIDO en treasurywet) blijven.

De treasurycommissie komt minimaal vier keer per jaar samen. Besluiten die passen binnen het treasurywet en het treasuryjaarplan worden vastgelegd door middel van schriftelijke transactievoorstellen. Hiermee is 'het beheer van middelen' voldoende ingericht. Volgens het treasurywet van Wetterskip Fryslân wordt jaarlijks, als onderdeel van de begrotingscyclus, een treasuryjaarplan opgesteld. Dit jaarplan plaatst het treasurybeleid in een meerjarig perspectief en beschrijft de treasury doelstellingen voor het begrotingsjaar.

Rentelasten

De rentekosten in 2025 zijn lager uitgevallen dan begroot. De door te berekenen rente (omslagrente) aan investeringen wordt bij de begroting bepaald. Doordat de feitelijke investeringsuitgaven in 2025 lager zijn en er minder leningen zijn aangetrokken, vallen de werkelijke rentelasten over 2025 ten opzichte van de begroting 2025 € 1 miljoen lager uit. Op de totaal betaalde rentekosten over de leningen en banksaldi is per saldo € 98.000 bespaard.

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Rentekosten	Begroting 2025	Actuele begroting 2025	Jaarrekening 2025	Vershil
Rentelasten langlopende verplichtingen	11.037	10.809	11.241	432
Rentelasten rekening-courant/kasgeld	1.025	1.025	122	-903
Rentebaten		-731	-358	374
Totaal rentekosten	12.062	11.103	11.005	-98

Renterisiconorm

In de Wet financiering decentrale overheden is een renterisiconorm voor decentrale overheden vastgelegd. Dit houdt in dat in enig jaar het totaal aan aflossingen en renteconversies een gesteld maximum niet mag overschrijden. Voor waterschappen is deze norm 30% van het begrotingstotaal. In 2025 hebben we deze risiconorm niet overschreden.

Excel-tabel

(bedragen x € 1.000)

Renterisiconorm	2025
1. Begrotingstotaal	230.450
2. Vastgesteld percentage	30%
3. Renterisiconorm (30% van 1.)	69.135
4. Renterisico op de vaste schuld	9.970
Ruimte (3-4)	59.165

Overzicht kasstromen

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Kasstroomoverzicht		2025
Resultaat		
Afschrijving vaste activa		3.515
Mutatie reserves en voorzieningen		41.355
Bruto kasstroom uit operaties		45.776
Exploitatie		
Afname van de vorderingen		3.481
Toename van de voorraden		-567
Afname kortlopende schulden		-5.683
Kasstroom uit operationele activiteiten		-2.769
Investeringsactiviteiten		
Investeringsactiviteiten in vaste activa		-41.194
Besteding vooruit ontvangen subsidie		
Desinvesteringen		
Investeringsactiviteiten in financiële activa		192
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-41.002
Financieringsactiviteiten		
Opgenomen leningen		-
Aflossingen leningen 2026 naar kortlopende schulden		-9.970
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-9.970
Afname liquiditeiten		-7.964

Kasgeldlimiet

We financieren onze activiteiten binnen de kasgeldlimiet met korte middelen. De kasgeldlimiet geeft het maximumbedrag aan waarvoor we kortlopende financieringsmiddelen kunnen aantrekken. Kortlopend betekent een looptijd korter dan een jaar. De kasgeldlimiet bedraagt 23% van het begrotingstotaal (€ 230 miljoen), is € 52,9 miljoen. Artikel 4 van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) bepaalt dat overheden de kasgeldlimiet maximaal twee achtereenvolgende kwartalen mogen overschrijden.

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Kortlopende vordering/schuld ten opzichte van kasgeldlimiet	Vordering/schuld	Kasgeldlimiet
1e kwartaal	6.809	-53.004
2e kwartaal	9.274	-53.004
3e kwartaal	50	-53.004
4e kwartaal	-2.156	-53.004

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserves en ziet er als volgt uit:

bedragen x € 1.000

	31-12-2025
Algemene reserve	30.837.000

Beleid omtrent weerstandscapaciteit en risico's

Het weerstandsvermogen is het vermogen van het waterschap om (financiële) tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van het waterschap in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt weergegeven als ratio. De weerstandsratio wordt bepaald als verhoudingsgetal tussen enerzijds weerstandscapaciteit en anderzijds de financiële risico's. De weerstandscapaciteit is de omvang van de financiële middelen die vrijgemaakt kunnen worden om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen. De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserves.

De (financiële) risico's (na het nemen van beheersmaatregelen) brengen we jaarlijks in kaart. Bij de bepaling van de weerstandsratio houden we rekening met het feit dat risico's nooit allemaal met een maximale omvang voorkomen. Daarom bepalen we de kans dat ze zich voordoen. Alleen bedragen boven de € 100.000 nemen we mee in de bepaling van de weerstandsratio. Daarbij houden we ook rekening met het feit dat de risico's niet allemaal in hetzelfde jaar tot incidenten leiden: het samenlooperpercentage. Dit samenlooperpercentage is, zoals gebruikelijk binnen de overheid, vastgesteld op 90%.

In formule ziet dit er als volgt uit: weerstandsratio = weerstandscapaciteit / (0,9 x risico's). We streven naar een weerstandsratio die als voldoende wordt beschouwd. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de onderstaande tabel. In dit model wordt een oordeel gekoppeld aan het verhoudingsgetal weerstandsratio.

Waardering weerstandsratio		
Waarderingscijfer	Weerstandsratio	Betekenis
A	2,0	Uitstekend
B	1,4 - 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Risico's

In de risico's die van belang kunnen zijn voor de financiële positie van Wetterskip Fryslân maken we een onderscheid in drie verschillende categorieën:

Risicovolle ontwikkelingen:

Bestuurlijk relevante ontwikkelingen die aanzienlijke risico's inhouden voor de taakuitvoering van het waterschap op termijn, maar waarvan de aard en omvang van het financiële effect nog onzeker zijn. Vaak gaat het om de lange termijn.

Strategische risico's:

Risico's die van invloed zijn op het behalen van strategische doelen. Hieraan valt merendeels (nog) geen bedrag te koppelen. Vaak spelen deze risico's op de middellange termijn.

Operationele risico's:

Risico's die in het komende begrotingsjaar kunnen optreden met een aanzienlijk financieel effect (meer dan € 100.000). Deze risico's worden zo goed als mogelijk gekwantificeerd meegenomen bij het bepalen van de minimale weerstandscapaciteit.

Risicovolle ontwikkelingen:

Oorlogsdreiging

Op het gebied van internationale veiligheid is er de afgelopen jaren veel veranderd. Er is sprake van een reële oorlogsdreiging en het is niet langer ondenkbaar dat ons land direct betrokken raakt bij een grootschalig gewapend conflict. In de kabinetsbrief van december 2024 roept het Rijk, ondersteund door de Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid (NCTV) en de Commandant der Strijdkrachten (CDS), decentrale overheden nadrukkelijk op zich voor te bereiden op langdurige en ontwrichtende crisissituaties. Hoge prioriteit hierbij is het beschermen van vitale en andere belangrijke processen in de maatschappij. De Ministers van Justitie en Veiligheid en Defensie hebben er bij de tweede kamer op aangedrongen om de weerbaarheid van o.a. de vitale sectoren, waaronder de waterschappen, te vergroten. In dit kader heeft het Rijk een nationale weerbaarheidsopgave geformuleerd. Deze opgave kent twee sporen: maatschappelijke weerbaarheid en militaire paraatheid, en is uitgewerkt in zes inhoudelijke pijlers. Van decentrale overheden, zoals Wetterskip Fryslân, wordt een actieve en zichtbare bijdrage verwacht aan de invulling van deze weerbaarheidsopgave.

Draagvlak verlies van de omgeving voor wateropgaven

De relatie tussen het waterschap en de samenleving is heel belangrijk voor goed waterbeheer en beleid. We zetten in op participatie en betrokkenheid van burgers, bedrijven en andere belanghebbenden. Dit doen we via inspraakprocedures en adviesorganen, met als doel meer draagvlak en vertrouwen te creëren. In een gepolariseerde maatschappij is het behoud van draagvlak cruciaal, omdat gebrek hieraan kan leiden tot weerstand en verminderde effectiviteit van projecten. Transparante communicatie en het zoeken naar overeenstemming zijn daarom belangrijk om een constructieve relatie met stakeholders te behouden. Daarnaast vraagt de complexiteit van hedendaagse maatschappelijke uitdagingen om een gezamenlijke aanpak van waterbeheer, waarbij overheden samenwerken als één geheel. Ook publiek-private samenwerkingen worden steeds belangrijker om oplossingen te vinden voor bijvoorbeeld de groeiende vraag naar expertise die kan worden ingezet om klimaatverandering en de mogelijke gevolgen daarvan het hoofd te bieden.

Verjuridisering van de maatschappij

We merken dat in toenemende mate sprake is van wetgeving, ook binnen ons werkgebied. Daarnaast zien we in onze omgeving dat stakeholders steeds meer gebruik maken van de mogelijkheden die de wet biedt, om zicht te krijgen in stukken. Dit zien we in de toename van het aantal de aard van WOO-verzoeken. We sluiten niet uit, dat we in toekomst meer inzet moeten gaan plegen om te kunnen blijven voldoen aan de wettelijke plichten die voor ons gelden.

Toxicologische verontreiniging

Een andere ontwikkeling is de toename van toxicologische verontreinigingen in het oppervlaktewater, zoals PFAS en medicijnresten. Door verbeterde meetmethoden wordt de aanwezigheid van schadelijke stoffen steeds zichtbaarder. Deze stoffen hebben impact op zowel de natuur, biodiversiteit als de volksgezondheid. Onze uitdaging ligt in het ontwikkelen van regelgeving en innovatieve zuiveringstechnieken om de waterkwaliteit te verbeteren. Hierbij is samenwerking met diverse sectoren nodig om tot duurzame oplossingen te komen.

Jelsumer Feart

In maart 2024 is een hoge concentratie PFAS aangetroffen in het oppervlaktewater van de Jelsumer Feart, een circa twee kilometer lange watergang tussen Vliegbasis Leeuwarden en de Dokkumer Ie. Naar aanleiding hiervan is een ambtelijke werkgroep opgericht, bestaande uit vertegenwoordigers van Wetterskip Fryslân, Gemeente Leeuwarden en Defensie.

Deze werkgroep streeft naar een gezamenlijke, minnelijke oplossing voor de gemaakte kosten en de noodzakelijke sanering, om juridische procedures tussen overheden te voorkomen. Het doel is een eenduidige aanpak en heldere communicatie naar buiten, waarbij ieder bevoegd gezag zijn wettelijke taken en verantwoordelijkheden naleeft.

Het risico bestaat echter dat Defensie de financiële claim niet (volledig) honoreert, waardoor de betrokken overheden en mogelijk daarmee ook Wetterskip Fryslân (een deel van) de gemaakte kosten zelf moeten dragen.

Gevolgen (nieuwe) Europese regelgeving

Europese regelgeving speelt een grote rol in het werk van waterschappen. Richtlijnen zoals de Kaderrichtlijn Water en de Richtlijn Stedelijk Afvalwaterbeheer leggen strenge eisen op voor waterkwaliteit. Niet voldoen aan deze richtlijnen kan leiden tot boetes en het verlies van financiering. De verwachting is dat de Europese regelgeving verder zal toenemen en strikter wordt, wat een grotere uitdaging betekent voor het uitvoeren van onze waterschapstaken.

Klimaatverandering

De ontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering zijn duidelijk. Hogere temperaturen, stijgende zeespiegel en extreem weer, maken het nodig om voortdurend te investeren in waterkeringen en aanpassingen van watersystemen. Deze ontwikkelingen hebben ook invloed de veerkracht van onze watersystemen en de gestelde KRW-doelen.

Toenemende schaarste grondstoffen

In de komende jaren krijgen we te maken met toenemende schaarste aan grondstoffen. Dit heeft gevolgen voor de aanleg en het onderhoud van infrastructuur. De vraag naar materialen neemt toe, terwijl in toenemende mate sprake is van beperkte beschikbaarheid door uitputting van bronnen en geopolitieke spanningen. Dit kan leiden tot hogere prijzen en moeilijkere toegang tot essentiële bouwmaterialen. Voor investeringsprojecten betekent dit dat planning, uitvoering en kosten complexer kunnen worden.

Onvoorspelbaarheid landelijke politiek

De onrust in de landelijke politiek zorgt voor onduidelijkheid in de continuïteit van afspraken. Dit geeft onzekerheid en risico op lange termijn vraagstukken. Op verschillende dossiers, waaronder de aanpak kreeft en restopgave agrarische emissies, zien we dat het rijk taken probeert te verleggen richting waterschappen, zonder daar ook het budget voor te regelen. Deze afwenteling geeft financiële onzekerheid.

Strategische risico's

In 2025 zijn de strategische risico's vastgesteld. Voor 2026 betekent dit dat de strategische risico's volledig zijn opgenomen in het risicomanagement proces. De volgende strategische risico's zijn vastgesteld (willekeurige volgorde):

Cyberdreiging

Er is sprake van toenemende digitale dreiging. Ransomware, supply chain-aanvallen en phishing zijn erop gericht systemen uit te schakelen of te 'gijzelen', waardoor het functioneren en het bestaansrecht van de organisatie in gevaar komt. Om die reden is cyberweerbaarheid een strategische randvoorwaarde voor continuïteit, veiligheid en vertrouwen.

Uitval energievoorziening

De maatschappij is steeds grotere mate afhankelijk van nutsvoorzieningen. Dit zorgt ook bij onze organisatie voor kwetsbaarheid; als stroom of gas zou uitvallen, zullen onze processen direct of indirect worden geraakt. Door overbelasting van het stroomnet is de kans op omvangrijke en ook langdurige stroomuitval reëel te noemen, met niet alleen gevolgen voor de operationele efficiëntie, maar ook voor de betrouwbaarheid en het imago van de organisatie. En als door stroomstoring gemalen zouden uitvallen, dan kan dit ook maatschappelijke impact hebben. Het is aan de organisatie om zoveel mogelijk te borgen dat negatieve gevolgen van stroomuitval beperkt blijven.

Klimaatadaptatie ontoereikend (waterkwantiteit)

Gevolgen van klimaatveranderingen zijn al merkbaar en zullen in toenemende mate leiden tot extreme weersomstandigheden, zeespiegelstijging en droogte. Als wij de aanpassingscapaciteit van het tempo van de klimaatverandering niet voldoende kunnen bijbenen, zal dit leiden tot steeds meer druk op het watersysteem en concrete problemen in de vorm van wateroverlast, verdroging, verzilting en schade aan natuur, landbouw en infrastructuur. Ook de beschikbaarheid van zoetwater speelt hierin een grote rol. Dit vraagt om versnelling van investeringen en innovaties.

Waterkwaliteit onvoldoende

Ondanks inspanningen blijft het een uitdaging om de waterkwaliteit, waaronder de KRW-doelen, te behalen. Zeker als er sprake is van externe invloeden als lozingen, medicijnresten en microplastics, waar we geen of beperkte invloed op hebben. Toch is het onze taak alles in het werk te stellen en de vereiste technieken aan te wenden om te zorgen voor schoon oppervlaktewater dat voldoet aan de gestelde richtlijnen. Ook het aanvechten van lozingsvergunningen brengt dit risico met zich mee. Het niet halen van doelen kan leiden tot Europese sancties, reputatieschade en hogere investeringsdruk.

Personeelskrapte

Vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt bedreigen de continuïteit en kwaliteit van de uitvoering. Het vertrek van ervaren medewerkers veroorzaakt kennisverlies, terwijl de transitie naar een digitaal en klimaatadaptief waterschap juist nieuwe competenties vraagt.

Operationele risico's met mogelijk effect van meer dan € 100.000

In het volgende overzicht staan de operationele risico's die een mogelijk effect hebben van meer dan € 100.000. Het gaat hierbij om het restrisico dat overblijft na implementatie van beheersmaatregelen.

Taak	Risico	Kans*	Mogelijk financieel effect in €	Risicobedrag in €
WS	Maatschappelijke schade door nalatig handelen in waterbeheer	L	10.000.000	2.000.000
WS/WK	Afwijkingen t.o.v. aannames gehanteerd voor salariskosten als gevolg van CAO-ontwikkelingen	L	2.000.000	400.000
WS/WK	BTW plicht op pensioenafdracht	L	1.500.000	300.000
WK	Wetterskip Fryslân moet claims betalen vanwege toerekening opbrengsten door effluentheffing	L	350.000	70.000
WK	Afvoer afvalwater bij uitval zuivering	L	2.500.000	500.000
WK	Uitval slibontwateringsinstallatie	M	2.500.000	1.250.000
WS/WK	Digitale veiligheid: als gevolg van bijvoorbeeld een ransomware aanval, hacking telemetrie kan het gebeuren dat onze processen uitvallen en/of data gestolen wordt	M	2.500.000	1.250.000

WS/WK	Hogere werkelijke inflatie (Goederen en diensten) dan geraamd in begroting	M	1.000.000	500.000
WK	Processen kunnen geen doorgang vinden als gevolg van verouderde procesautomatisering	M	1.000.000	500.000
WS/WK	Prijstijging contracten	M	1.000.000	500.000
WS/WK	Stijging energiekosten	M	1.000.000	500.000
Totaal				7.770.000

* L = Laag (20%) M = Midden (50%) H = Hoog (90%)

Wetterskip Fryslân kent een tweetal taken: Watersystemen en Waterketen. Aangegeven wordt voor welke taak het risico speelt. Indien het voor beide speelt wordt het risico verdeeld conform de verhouding in omvang van de begroting: 2/3 Watersystemen (WS) en 1/3 Waterketen (WK). Deze berekening gebruiken we om de benodigde weerstandsvermogen per taak uit te rekenen. Rekening houdend met het samenlooperpercentage van 90% betekent dit het volgende:

Opgesplitst naar taak:

Taak	Bedrag
Watersysteembeheer	€ 3.870.000
Zuiveringsbeheer	€ 3.123.000

Weerstandratio

De weerstandratio wordt dus berekend door de weerstandscapaciteit te delen op de waarde van de risico's. Op basis van bovenstaande risico-inventarisatie komt de weerstandratio uit op: (€ 30.837.000 / 6.993.000) = 4,4.

Bestemmingsreserves

Onderstaande tabel toont onze bestemmingsreserves weer zoals deze zijn vastgesteld door het algemeen bestuur bij de afgelopen jaarrekeningen. De toewijzing van resultaten gebeurt vooral tijdens de vaststelling van de jaarstukken.

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Overige bestemmingsreserves	Balans per 1-1-2025	Begrote onttrekking / vrijval (-) 2025	Werkelijke onttrekking / vrijval (-) 2025	Balans per 31-12-2025
<i>Langdurige bestemmingsreserves</i>				
Generatiebeleid	369	0	0	369
Innovatie	896	250	0	896
Renovatie sluizen Lauwersoog	422	274	274	148
HWBP	1.636	0	0	1.636
Overdracht/ onderhoud Noorderpier	580	47	47	533
<i>Subtotaal langdurige bestemmingsreserves</i>	<i>3.903</i>	<i>571</i>	<i>321</i>	<i>3.582</i>
<i>Bestemmingsreserves met korte looptijd</i>				
Veiligheidstoetsing Keringen	538	0	0	538
Aanvalsplan exotenbestrijding	600	0	0	600
Bezoekerscentrum Woudagemaal	62	0	0	62
Bezuinigingstaakstelling organisatie (2021)	300	0	300	0
Bezuinigingstaakstelling organisatie (2022)	400	0	400	0
Waterconservering zandgronden	181	58	0	181
Opstellen biodiversiteitsplan	94	0	0	94
<i>Subtotaal bestemmingsreserves met korte looptijd</i>	<i>2.174</i>	<i>58</i>	<i>700</i>	<i>1.474</i>
<i>Bestemmingsreserves met karakter overlopende post</i>				
Baggeren achterstallig onderhoud stedelijk water	1.603	1.603	1.603	0
Routekaart informatievoorziening	1.500	1.000	218	1.282
<i>Subtotaal bestemmingsreserves met karakter overlopende post</i>	<i>3.103</i>	<i>2.603</i>	<i>1.821</i>	<i>1.282</i>
Totaal bestemmingsreserves	9.180	3.232	2.842	6.338

Voorzieningen

Voorzieningen nemen we in onze balans op (zie ook hoofdstuk geprognosticeerde balans)

Pensioenvoorziening voormalig bestuur

De pensioenen van de (oud-)bestuursleden komen ten laste van Wetterskip Fryslân ('eigen beheer'). Voor deze toekomstige, constant gemaakte verplichtingen is een voorziening gevormd. De basis voor deze voorziening is een actuariële berekening van de pensioenrechten. De voorziening geldt voor zowel voormalige bestuursleden die al met pensioen zijn als voor degenen die de pensioengerechtigde leeftijd nog niet hebben bereikt.

Wachtgeld voormalig bestuur

Na de verkiezingen van 2015, 2019 en 2023 zijn nieuwe besturen aangetreden. Vanuit oude dagelijkse besturen namen diverse leden weer zitting in het nieuwe dagelijks bestuur. Andere leden zijn een andere functie gaan vervullen of zijn met pensioen gegaan. De berekening is gebaseerd op huidige wet- en regelgeving en het geldende overgangsrecht. De totale wachtgeldverplichting is toegevoegd aan een voorziening. Inkomsten uit een nieuwe betrekking trekken we af van de uitkering en de voorziening.

Voormalig personeel

Deze voorziening is voor medewerkers waarvoor wij wettelijk gezien risicodragers voor de ww zijn. Voor de ontstane aanspraken is een voorziening gevormd.

Voorziening gratificatie jubilea

Dit is een voorziening voor alle jubilea-uitkeringen die werknemers volgens de geldende arbeidsvoorwaarden hebben opgebouwd. De voorziening geldt voor de huidige werknemers. We houden er rekening mee dat iemand kan vertrekken.

Persoonsgebonden basisbudget

In de cao voor de waterschappen is een persoonsgebonden basisbudget (PBB) opgenomen. Het PBB bedraagt met ingang van 2021 € 6.000 per medewerker. Medewerkers kunnen dit budget in een periode van vijf jaar inzetten voor loopbaanontwikkeling. Administratief gaan we ervan uit dat per medewerker jaarlijks gemiddeld € 1.200 beschikbaar is. De bedragen die niet zijn ingezet, houden we voor volgende jaren beschikbaar. Om aan deze toekomstige verplichting te kunnen voldoen, hebben we een voorziening PBB ingesteld. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening gaan we ervan uit dat onze medewerkers 80% van € 6.000 gaan gebruiken.

Thuiswerkplek

FNV Overheid heeft een akkoord met de andere cao-partijen bereikt over thuiswerken. De overeengekomen afspraken gaan over twee punten: een thuiswerkbudget en een thuiswerkvergoeding. De afspraken gelden vanaf 1 april 2025 tot 1 april 2030 en zijn onderdeel van de cao Waterschappen. Voor elke medewerker die structureel thuiswerkt is een budget beschikbaar. Het budget is met ingang van de laatst afgesloten CAO verhoogd. De medewerker kan hiervoor op declaratiebasis middelen voor een arbo- en ergonomisch verantwoorde thuiswerkplek aanschaffen (zoals een bureau of een stoel). Dit budget is niet bedoeld voor hardware (zoals een computer, laptop of een beeldscherm). Niet alle medewerkers die hiervoor in aanmerking komen hebben in de afgelopen jaren middelen aangeschaft en gedeclareerd. Omdat het budget per werknemer is verhoogd is er een dotatie aan de voorziening

De hoogte van de voorzieningen in deze jaarrekening is voldoende. De meerjarige onttrekkingen zijn in beeld. Bij het opstellen van de jaarrekening herijken we de stand van de voorzieningen en vullen deze aan indien nodig, of we gebruiken het overschot voor de exploitatie.

Excel-tabel

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Stand	Onttrekkingen		Stand
	1-1-2025	c.q. vrijval	Dotatie	31-12-2025
Pensioenvoorziening voormalig bestuur	4.724	363	1.264	5.625
Wachtgeld voormalig bestuur	418	118		300
Voormalig personeel	75	471	565	169
Jubileumgratificatie	944	121	37	860
Persoonsgebonden basisbudget	1.169	774	598	993
Thuiswerkplek	148		292	439
Totaal voorzieningen	7.478	1.848	2.756	8.386

Kengetallen

De kengetallen zijn gebaseerd op de cijfers van deze jaarrekening, zoals deze in het betreffende hoofdstuk is opgenomen.

Weerstandsvermogen

Definitie: Weerstandsvermogen is de relatie tussen:

1. de weerstandscapaciteit: de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
2. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie.

Op basis van deze jaarrekening en onze bijgestelde risicoschatting is het weerstandsvermogen op balansdatum:

	2025
Weerstandsvermogen	4,4

Netto schuldquote

Definitie: Verhouding tussen de omvang van de netto schuld en de totale belastingopbrengsten

	2025
Netto schuld	€ 614.709.000
Totale gerealiseerde belastingopbrengsten	€ 211.688.000
Netto schuldquote	290%

EMU-saldo

Definitie: Geraamde onderscheidenlijk gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een waterschap, berekend op transactie-basis en volgens de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Zie onderdeel hieronder.

Wendbaarheid van de begroting

Definitie: Verhouding tussen de totale kapitaallasten en de totale bruto-exploitatiekosten

	Realisatie 2025	Begroting 2025
Totale kapitaallasten	€ 41.355.000	€ 43.500.000
Bruto exploitatiekosten	€ 231.133.000	€ 230.150.000
Wendbaarheid van de begroting	17,9%	18,9%

Lastendruk

Definitie: Hoogte lastendruk van een meerpersoonshuishouden met een eigen woning in vergelijking met het landelijk gemiddelde

Voor inzicht in de lastendruk, verwijzen we naar het hoofdstuk "Raming belastingopbrengsten en toelichting".

[EMU-saldo](#)

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

EMU-saldo	Realisatie 2024 a	Begroting 2025 b	Realisatie 2025 c	Vershil c-b
<u>EMU/exploitatiesaldo</u>				
Bruto resultaat (voor onttrekking bestemmingsreserve)	124	-5.085	3.515	8.600
<u>Invloed investeringsuitgaven</u>				
Netto investeringsuitgaven	-42.568	-62.407	-41.194	21.213
Verkoop van materiële en immateriële activa				
Afschrijvingen	40.851	43.500	41.355	-2.145
<u>Invloed reserves en voorzieningen</u>				
Toevoegingen aan voorzieningen en 'onvoorzien' t.l.v. exploitatie	1.562	450	2.097	1.647
Onttrekkingen aan voorzieningen en 'onvoorzien' t.b.v. exploitatie	-		-217	-217
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-757	-800	-973	-173
Toevoeging rechtstreeks aan voorzieningen				
<u>Aandeel EMU-saldo gemeenschappelijke regelingen</u>				
NBK (27,0%)				
Waterschapshuis (4,9%)				
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)				
EMU saldo	-788	-24.342	4.583	28.925
Referentiewaarde (toelaatbaar EMU tekort)	-33.300	-34.800	-34.800	

Staat van herkomst en besteding van middelen

De mutatie van de netto vlottende financiering in 2025 leggen we uit in de staat van herkomst en besteding van middelen.

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Herkomst	Besteding	Mutatie
Resultaat 2025	3.515		
Vaste activa			
- Afschrijvingen	41.355		
- Desinvesteringen			
- Investeringsuitgaven		41.194	
- Financiële activa	192		
Eigen vermogen lang			
Dotatie aan bestemmingsreserve			
Vreemd vermogen lang			
- Toename voorzieningen	907		
- Afname langlopende leningen		9.970	
Financieringsmutatie	45.968	51.163	-5.195
Vlottende financieringsmiddelen			
- Afname crediteuren		2.978	
- Afname kortlopende schulden	546		
- Afname overlopende passiva		3.252	
- Afname liquide middelen	7.964		
- Afname debiteurensaldo	1.155		
- Afname overlopende activa	2.326		
- Toename voorraden		567	
Mutatie netto vlottende financieringsmiddelen	11.992	6.797	5.195

Incidentele baten en lasten

Toelichting

In de begroting 2025 hebben we de incidentele baten en lasten in deze paragraaf weergegeven. In de jaarstukken is dit onderdeel verplaatst naar het onderdeel in de jaarrekening : Overzicht van baten en lasten.

Paragraaf Assetmanagement

Inleiding paragraaf assetmanagement

De primaire taken van Wetterskip Fryslân zijn het zorgen voor schoon water, voor voldoende water en voor veiligheid. Om deze te kunnen uitvoeren beschikken we over een fysieke infrastructuur die bestaat uit duizenden onderdelen, onze assets. Het gaat dan om kleine onderdelen zoals stuwen, inlaten en duikers, maar ook om grote objecten als de rioolwaterzuiveringen, het hoofdkantoor en zeedijken. Sommige onderdelen zijn nieuw, andere hebben we geërfd van de talrijke voorlopers van ons waterschap, met als blikvanger ons meer dan 100 jaar oude Woudagemaal. Met assetmanagement zijn we op weg om op een gestructureerde wijze grip te krijgen op het beheer van al deze bezittingen.

Gezien het belang van goed onderhoud van kapitaalgoederen (assets) en de steeds grotere aandacht voor assetmanagement bij de waterschappen, is nu ook in het Waterschapsbesluit een paragraaf assetmanagement voorgeschreven in de beleidsbegroting en het jaarverslag. Hierin worden de (hoeveelheden) assets beschreven en de beleidskaders en kwaliteitsnormen aangegeven. Ook wordt inzicht gegeven in hoe het beheer en onderhoud is vormgegeven en de bijbehorende financiële middelen.

Watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen

De actieve kunstwerken

De actieve kunstwerken zijn assets (=middelen) waarmee (mede) een opgave kan worden behaald. Peilbeheer is één van de bekendste opgaven maar ook het verbeteren van de vismigratie is een opgave.

Het is één van de taken van de assetcoördinator om te zorgen dat de rayonbeheerder goed onderhoudt en veilige assets heeft en behoudt. Met deze assets kan de rayonbeheerder op zijn beurt de verschillende functies in haar/zijn rayon goed bedienen. Die functies zijn divers, o.a. landbouw, natuur en bebouwd.

Beleidskader

Waterbeheerplan (WPB)

Coalitieakkoord

Nota peilbeheer, peilbesluiten

Beschikbaarheid / kwaliteitsnormen

De normen voor beschikbaarheid komen uit de peilbesluiten die bestuurlijk zijn vastgesteld. De hydrologische uitgangspunten vertalen we naar een capaciteitsnorm voor afvoer van water uit peilgebieden via gemalen naar de boezem. Hierbij houden we rekening met de wateraanvoer, het verhard gebied, de functie en de grondsoort. Zo wordt een gemaalcapaciteit bepaald. De ontwerp levensduur van gemalen is op basis van vakmanschap bepaald.

Eens in de 5 jaar moeten we wettelijk een risico-inventarisatie en evaluatie doen. De betrouwbaarheid van actieve kunstwerken hangt samen met de beschikbaarheidsnormen. De norm is afhankelijk van efficiëntie.

Areaal kapitaalgoederen actieve kunstwerken

Objecten			
Geautomatiseerde kunstwerken	Gemalen	Boezemgemalen	3 stuks
		Poldergemalen	568 stuks
		Opmalingen	126 stuks
	Meetpunten	Onderbemalingen	87 stuks
		Stuwen	138 stuks
		Inlaten	41 stuks
	Uitlaten	2 stuks	
	Meetpunt boezem	43 stuks	
	Meetpunt polder	40 stuks	

		Reinigers onderleiders Spuseinen (keer) Sluizen Coupure Harlingen SAS Harlingen vispassages	1 stuks 2 stuks 14 stuks 18 stuks
Niet geautomatiseerde kunstwerken		Stuwen Inlaten Sluizen Windmolens Coupures vispassages	± 5700 stuks ± 5100 stuks ± 5 stuks ± 7 stuks 13 stuks 65 stuks
Overige assets		Bruggen Informatieborden	13 stuks
Duikers			13.070 stuks
Dammen			16.325 stuks
Sifons			675 stuks
Beschoeiingen			ntb
Hoofdwateren			6.000 (landelijk gebied) en 150 kilometer (bebouwd gebied)
Secundair water bebouwd gebied			550 kilometer
Schouwwateren			12.000 kilometer

Beheer & Onderhoud

Informatiemanagement	Alle actieve kunstwerken zijn opgenomen in de legger
Beheerplannen	Het beheerplan voeren we uit in de vorm van een de instandhoudingcyclus. De cyclus "In stand houden van Actieve Kunstwerken" vormt de kapstok voor het beheer- en onderhoudsplan. Hierbij werken we volgens het Plan, Do, Check, Act principe.
Geef aan hoe de beheerplannen tot een (materieel) goede inschatting van de lasten in de jaarrekening en/of begroting leiden?	Voor alle geautomatiseerde assets in het watersysteem ligt een preventief onderhoudsschema (in het onderhoudsmanagementsysteem) ten grondslag. Elk schema heeft zijn eigen tijdsinterval en verschillende werkzaamheden. De bevindingen van het preventief onderhoudswerk wordt vastgelegd en beoordeeld door de assetcoördinator. De werkzaamheden die uit de beoordeling komen worden begroot en ingepland. Het doel van de preventieve onderhoudswerkzaamheden is om beter grip te krijgen op de asset, minder (ver)storingen en een beter planmatige inzet van middelen en personeel.
En hoe wordt dit intern gemonitord?	Voor de handbediende assets (vooral stuwen en inlaten, ruim 10.000 stuks) is de conditie bekend. Op basis van de conditie plannen we vervangingsopdrachten in.

Financiën in de actieve kunstwerken

bedragen x € 1.000

Type onderhoud	Begroting 2025	Realisatie 2025
Onderhoud actieve kunstwerken	€ 9.052	€ 7.622
Totaal	€ 9.052	€ 7.622

Waterlopen & passieve kunstwerken

Het doel van de instandhouding van waterlopen en passieve kunstwerken is het borgen van de waterstaatkundige functie: de instandhouding zorgt ervoor dat we verschillende maatschappelijke functies goed en veilig kunnen bedienen, met aanvaardbare risico's en kostenniveaus.

Beleidskader

Waterbeheerplan (WPB)

Coalitieakkoord

Nota peilbeheer, peilbesluiten

Beschikbaarheid / kwaliteitsnormen

De normen voor beschikbaarheid komen uit de peilbesluiten die bestuurlijk zijn vastgesteld. De hydrologische uitgangspunten vertalen we naar een capaciteitsnorm voor afvoer van water uit peilgebieden via gemalen naar de boezem. Hierbij houden we rekening met de wateraanvoer, het verhard gebied, de functie en de grondsoort. Zo wordt een gemaalcapaciteit bepaald. De ontwerp levensduur van gemalen is op basis van vakmanschap bepaald.

Duikers	Via inspectie van rayonbeheer komt er een signaal, waarna we besluiten tot reparatie of vervanging.
Dammen	Via inspectie van rayonbeheer komt er een signaal, waarna we besluiten tot reparatie of vervanging.
Sifons	Er zijn nog geen kwaliteitsnormen vastgesteld. De programmatische aanpak wordt in 2024 opgesteld.
Beschoeiingen	Er zijn nog geen kwaliteitsnormen vastgesteld. Er is nog geen inzicht in eigendom en beheer- en onderhoudsplicht van de beschoeiingen.
Hoofdwateren	Jaarlijks cyclisch onderhoud landelijk gebied (laag, basis, hoog) en cyclisch baggeren conform beheer- en onderhoudsplan BOP 2.0 voor verbetering van waterveiligheid, waterkwaliteit en water aan- en afvoer. Jaarlijks cyclisch onderhoud bebouwd gebied overeenkomstig overeenkomsten overdracht stedelijk water.
Achterstallig onderhoud bebouwd gebied	Volgens de overeenkomsten overdracht stedelijk water voeren we achterstallig onderhoud uit op het gebied van baggeren, beschoeiingen en kunstwerken. In de overeenkomsten staat waar het achterstallig onderhoud moet worden uitgevoerd. De gemeente voert het werk uit. Wetterskip Fryslân draagt financieel bij. Na uitvoering komt dit in onderhoud bij Wetterskip Fryslân.
Schouwwateren	Voldoen aan de schouwplicht volgens de onderhoudsverordening.

Areaal kapitaalgoederen waterlopen & passieve kunstwerken

Objecten	Gegevens
Duikers	13.070 stuks
Dammen	16.325 stuks
Sifons	675 stuks
Beschoeiingen	ntb
Hoofdwatere	6.000 (landelijk gebied) en 150 kilometer (bebouwd gebied)
Secundair water bebouwd gebied	550 kilometer
Schouwwateren	12.000 kilometer

Beheer & Onderhoud

Informatiemanagement	Onze waterstaatswerken staan in de legger, beschoeiingen zijn geen waterstaatswerken en staan niet in de legger en zijn niet in beeld.
Beheerplannen	<ol style="list-style-type: none">1. Voor dammen en duikers werken we met het vakmanschap van onze rayonbeheerders. Zij constateren in het veld wanneer er reparaties of vervangingen nodig zijn.2. Voor het onderhoud van de hoofdwateregangen hebben wij een beheer- en onderhoudsplan.3. De uitvoering van de wateregangen in bebouwd gebied wordt uitgevoerd conform de overeenkomsten overdracht stedelijk water.4. Voor de sifons werken we aan een beheersplan.5. Voor de beschoeiingen is nog geen beheerplan beschikbaar.
Geef aan hoe de beheersplannen tot een (materieel) goede inschatting van de lasten in de jaarrekening en/of begroting leiden? En hoe wordt dit intern gemonitord?	Het budget voor gedifferentieerd onderhoud hoofdwatere is afgestemd op het beheerregime. Het budget voor het onderhoud aan de wateregangen in bebouwd gebied is conform de afspraken in de overeenkomsten overdracht stedelijk water. Onderhoud aan de overige assets zijn financieel gelimiteerd.

Financiën in de waterlopen en passieve kunstwerken

bedragen x € 1.000

Type onderhoud	Begroting 2025	Realisatie 2025
----------------	----------------	-----------------

Onderhoud waterlopen en passieve kunstwerken	€ 13.093	€ 13.914
Totaal	€ 13.093	€ 13.914

Waterkeringen en bijbehorende kunstwerken

De primaire en secundaire keringen

De primaire en secundaire keringen beschermen ons tegen hoogwater op het IJsselmeer, de Waddenzee en het Lauwersmeer.

Beleidskader

Deltaprogramma (t/m 2050 hebben de waterschappen en Rijkswaterstaat de tijd om de dijken en duinen te versterken.)

Zorgplicht primaire keringen

Coalitieakkoord

Beleidsregels legger

Ambysje Bioferskaat

Kwaliteitsnormen

Sinds 2017 gelden er nieuwe veiligheidsnormen voor dijken, dammen en duinen. Deze staan in het Deltaprogramma.

Areaal kapitaalgoederen primaire keringen

Objecten	Gegevens
Primaire keringen	
<ul style="list-style-type: none"> IJsselmeerkering Waddenzeekering Zandige keringen eilanden (momenteel alleen Schiermonnikoog) Harde keringen eilanden 	62,1 kilometer 75,9 kilometer 9,2 kilometer 34,4 kilometer
Secundaire keringen	60,3 kilometer

Beheer & Onderhoud

Informatiemanagement

De volgende programma's en applicaties worden gebruikt:

- Inspectieapp primaire keringen voor de inspecties.
- Maximo voor het onderhoud.
- Erpx voor de financiële afhandeling van facturen en bestellingen.
- Verschillende geoweb omgevingen voor de legger en het beheer register.
- Assetdossiers voor procesgegevens.
- Zaaksysteem voor aanvragen en vergunningen.
- P8 voor de pachtcontracten op de dijk.

- Zorgplicht dashboard voor overzicht in de zorgplicht activiteiten.
- Daarnaast nog verscheidene maatwerk oplossingen voor zaken die niet binnen de systemen te vatten zijn.

Beheerplannen

Er is een beheer-, onderhoud-, en inspectieplan waarin staat binnen welke kaders we werken, welke beheer- en onderhoudsvormen we toepassen en hoe we het onderhoud en de inspecties planmatig hebben vormgegeven.

Geef aan hoe de beheerplannen tot een (materieel) goede inschatting van de lasten in de jaarrekening en/of begroting leiden? En hoe wordt dit intern gemonitord?

Op basis van de beheerplannen worden inspecties uitgevoerd op de dijk. De schades die in het veld geconstateerd worden, herstellen we voor de start van het stormseizoen. Vooraf maken we per onderhoudspost een inschatting van de benodigde budgetten. Deze monitoren we gedurende het jaar.

Financiën in de primaire keringen

bedragen x € 1.000

Type onderhoud	Begroting 2025	Realisatie 2025
Onderhoud primaire keringen	€ 3.678	€ 3.458
Totaal	€ 3.678	€ 3.458

Regionale en lokale keringen

De Regionale- en Overige- of Lokale waterkeringen zijn waterstaatskundige objecten die liggen langs de Friese boezem, overige boezemsystemen of in de beekdalen. Zij zijn bepalend voor de inrichting van de boezemsystemen en beschermen de poldergebieden tegen wateroverlast. De boezemsystemen functioneren ook als waterbuffer. Langs deze waterkeringen liggen op verschillende plaatsen ook natuurvriendelijke zones ter ondersteuning van de ecologische waterkwaliteit. Samen met de RWK en LWK maken zij een onderdeel uit van de waterstaatskundige inrichting van onze boezemsystemen. Een deel van de Friese wateren heeft ook een functie als vaarweg. Wetterskip Fryslân beheert de vaarwegklassen E en F .

Beleidskader

Wet- en regelgeving: de provincies Groningen en Fryslân zijn Toezichthouder op de taken van het waterschap. In de provinciale Omgevingsverordening zijn de Regionale waterkeringen (RWK) benoemd en genormeerd. De provincies Groningen en Fryslân dragen het waterschap op om deze RWK te beheren en onderhouden volgens de gestelde normering. De Lokale waterkeringen (LWK) zijn niet door de provincie aangewezen en genormeerd. Wetterskip Fryslân heeft in een eigen beleidsstuk vastgesteld dat de hoogte van de LWK op basis van de Algemene Hoogte Nederland (AHN) gegevens van 2014, in stand gehouden moet worden.

Kwaliteitsnormen

Conform de provinciale verordeningen beoordelen we elke 6 jaar de RWK op hoogte en stabiliteit. Als de RWK of delen daarvan niet meer voldoen dan leidt dit tot een nieuwe opgave voor de instandhouding van deze keringen.

Areaal kapitaalsgoederen regionale en lokale keringen

Objecten	
Regionale keringen	3443 kilometer
Lokale keringen	713 kilometer
Beschoeiing in boezemsystemen langs Vaarwegen	380 kilometer
Beschoeiing in boezemsystemen overig	650 kilometer
Natuurvriendelijke zones	324 kilometer

Beheer & Onderhoud

<p>Informatiemanagement</p>	<p>Door te werken aan een betere informatievoorziening werkt de Assetgroep Boezem aan het vergroten van de voorspelbaarheid van de jaarlijkse Instandhoudingsopgave. Voor de RWK en LWK splitsen we hiervoor het areaal op in dijkvakken. Elk dijkvak is een afzonderlijke asset met een specifieke opbouw.</p> <p>Een totale dijkkring rond een polder kan voor een deel zijn voorzien van een zachte oever of van een harde oeverconstructie of er ligt wel of geen teensloot langs het binnentalud van de waterkering. Op basis van deze opdeling is het toekomstig onderhoud in de tijd en in termen van kosten en risico beter in te plannen. De voorspelbaarheid van het werk en de benodigde budgetten nemen hierdoor toe.</p> <p>Het areaal aan harde oeverconstructies komt expliciet in het Beheerregister.</p> <p>Het areaal Lokale waterkeringen is divers. Daarom is er behoefte aan een herziening van het beleid en een nadere duiding en onderverdeling naar afzonderlijke assets.</p> <p>Tijdens de dagelijkse werkzaamheden constateren we afwijkingen tussen de aangetroffen werkelijke inrichting en hetgeen we op de GIS-informatie aantreffen. Via jaarlijkse leggerwijzingen voeren we de correcties door en werken we continue om de data op orde te krijgen en te houden.</p>
<p>Beheerplannen</p>	<p>Voor het areaal van de E- en F-Vaarwegen en van de Oevers langs Vaarwegen dienen we nog een Beheerplan op te stellen. De bestaande Beheerplannen voor de RWK en LWK dienen we te herzien nadat de opsplitsing in dijkvakken heeft plaatsgevonden en er een betere decompositie is van het totale areaal.</p>
<p>Geef aan hoe de beheerplannen tot een (materieel) goede inschatting van de lasten in de jaarrekening en/of begroting leiden? En hoe wordt dit intern gemonitord?</p>	<p>De RWK, LWK en de NVZ-onderdelen worden jaarlijks geïnspecteerd. Op basis van de inspectieresultaten stellen we vast welk onderhoud noodzakelijk is voor de instandhouding van de assets of assetonderdelen.</p> <p>Van het areaal aan oeverconstructies met een levensduur van minder dan 10 jaar doen we elke 5 jaar een technische opname gedaan. Het areaal met een rest-levensduur kleiner dan 5 jaar wordt vervolgens geprogrammeerd.</p> <p>Het totale areaal van de RWK moet iedere 6 jaar worden beoordeeld op hoogte en stabiliteit. De resultaten hiervan zijn de basis voor de programmering van grootschalige renovaties van de waterkeringen.</p>

Aandachtspunten	<p>Door een integrale afstemming met de resultaten van de technische opname van de oeverconstructies die in beheer zijn bij Wetterskip Fryslân of bij een andere Friese overheid kunnen we grotere herstelwerkzaamheden beter op elkaar afstemmen.</p> <p>Het op diepte houden van de E- en F-Vaarwegen voert het baggerteam uit.</p>

Financiën in de regionale en lokale keringen

bedragen x € 1.000

Type onderhoud	Begroting 2025	Realisatie 2025
Onderhoud Regionale en Lokale keringen	€ 5.010	€ 6.061
Onderhoud Boezem en Beekdalen	€ 2.134	€ 2.727
Totaal	€ 7.144	€ 8.788

Zuiveringstechnische werken

De rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's), rioolgemalen (rg's) en slibontwateringsinstallatie (soi) zijn assets ten dienste van het maatschappelijk doel "bescherming van volksgezondheid en milieu". Bij de rwzi's ligt de focus op zuiveren (effluentnormen), bij de rioolgemalen op afvoer van afvalwater (afnameverplichting) en bij de soi op ontwateren. Deze keten van assets zorgt voor zuivering van afvalwater afkomstig uit de rioolstelsels van gemeenten en brengt het gezuiverde afvalwater terug in het oppervlaktewater.

Beleidskader

Zuivering van stedelijk afvalwater gebracht in een openbaar vuilwaterriool gebeurt in een zuiveringsinstallatie onder de zorg van het waterschap, dat geregeld is in de Waterwet art. 3.4.

De voorschriften voor het lozen vanuit rwzi's (onder meer de normen voor het effluent) staan in het Activiteitenbesluit Milieubeheer par. 3.1.4a art. 3.5e t/m 3.55 en in de Activiteitenregeling par. 3.1.2. art. 3.4ga tot en met 3.4 gd.

Het bestuur van Wetterskip Fryslân heeft een Beleids- en Beheernota Zuiveren vastgesteld met de opgaven bóven normaal beheer en instandhouding. Het gaat onder meer om eigen beleid om de last van stikstof en fosfaat extra terug te brengen, dus onder de wettelijke norm.

De lozingseisen voor de rwzi's liggen vast in vergunningen. Wetterskip Fryslân is ISO-gecertificeerd voor het transport en zuiveren van afvalwater en het verwerken van het zuiverings-slib volgens NEN-EN-ISO 14001 (milieuzorgsysteem). Voor de rioolgemalen is de afnameverplichting vastgelegd in overeenkomsten met gemeenten.

Het energiebeleid vormt het uitgangspunt voor investeringsbeslissingen waarbij een elektriciteitsvraag aan de orde is.

Kwaliteitsnormen

De assetgroep waterketen heeft een volwassenheidsscore van 3,4. De normen die hierboven zijn genoemd vormen de basis voor de score van deze assetgroep. Dit getal zegt enkel iets over de volwassenheid binnen de waterketen. We hebben een milieu certificering voor transport, zuiveren en slibverwerking (ISO 14001). Dat betekent dat het overgrote deel van de processen is beschreven en periodiek door de TÜV wordt geauditeerd.

Areaal kapitaalgoederen zuiveringstechnische werken

Objecten	
Persleidingen in beheer en onderhoud WF	826 kilometer
Persleidingen in beheer en onderhoud gemeentes	23 kilometer
Rioolgemalen	275 stuks afnamecapaciteit: 42.500 m ³ per uur
Rwzi's	27 stuks ontwerpcapaciteit: 1,3 miljoen VE (TZV-150)
Slibontwateringsinstallatie	1 slibontwateringsinstallatie

Beheer & Onderhoud

Informatiemanagement	Het uitvoeren van de instandhouding valt en staat met correcte informatie. We hebben aandacht voor "data op orde", zodat er bij aanvang of tijdens werkzaamheden de informatie volledig en up-to-date is.
Beheerplannen	De beheerplannen worden uitgevoerd in de vorm van een instandhoudingcyclus. De cyclus 'In stand houden van rwzi's, rioolgemalen, persleidingen en slibontwatering' vormt de kapstok voor het beheer- en onderhoudsplan. Hierbij werken we volgens het plan, do, check, act-principe.
Geef aan hoe de beheerplannen tot een (materieel) goede inschatting van de lasten in de jaarrekening en/of begroting leiden? En hoe wordt dit intern gemonitord?	Alle assets binnen de waterketen hebben een preventief onderhoudsschema. Ieder met zijn eigen tijdsinterval, maar ook met verschillende werkzaamheden. De bevindingen van het preventief onderhoudswerk leggen we vast. Assetbeheer beoordeelt de uitkomsten. De werkzaamheden die uit de beoordeling komen worden vervolgens begroot en ingepland. Het doel van het preventieve onderhoud is om minder storingen te hebben en de inzet van middelen en personeel beter te plannen.

Financiën in de jaarrekening zuiveringstechnische werken

bedragen x € 1.000

Type onderhoud	Begroting 2025	Realisatie 2025
Onderhoud RWZI's	€ 5.656	€ 6.548
Onderhoud Transportstelsel	€ 366	€ 278
Onderhoud Slib	€ 1.718	€ 1.777
Totaal	€ 7.740	€ 8.603

Paragraaf bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling

Op 16 december 2025 heeft het dagelijks bestuur ingestemd met de organisatieaanpassing. Hierin is onze visie opgenomen welke luidt: "Wij zijn een organisatie met een duidelijke koers en een hart voor de samenleving. Vanuit onze wettelijke verantwoordelijkheid en bestuurlijke ambitie werken we met overtuiging aan wat ertoe doet. We staan in verbinding met onze omgeving en bewegen mee met maatschappelijke veranderingen. Ons vakmanschap, onze betrokkenheid en onze manier van werken maken ons wendbaar en weerbaar. Zo blijven we betekenisvol. Gebiedsgericht en omgevingsgericht werken zijn essentieel om onze rol goed te vervullen. Ze bepalen hoe we keuzes maken in het waterbeheer én hoe we ons werk organiseren en ons gedragen als medewerkers. In een wereld die voortdurend verandert, kiezen wij ervoor om actief, zichtbaar en betrokken te zijn.

Bovenstaande visie is vertaald naar één helder doel: "Samen bouwen aan een doelgerichte en dienstbare organisatie, waarin bestuur en ambtelijke kracht elkaar versterken. Dit betekent dat iedereen, op elk niveau, werkt vanuit een duidelijke relatie tussen de eigen taken en de doelen van het waterschap." Met ingang van 1 april 2026 gaat de nieuwe structuur in. In 2026 zal de aanpassing van het sturingsmodel van de organisatie volledig ingevuld worden.

Leren en Ontwikkelen draagt nadrukkelijk bij aan de versterking van de nieuwe organisatiecultuur. In 2025 is de aanbesteding afgerond voor een programma voor medewerkers, gericht op het versterken van de aanspreekcultuur. Hiermee investeren wij in open communicatie, onderling vertrouwen en professioneel eigenaarschap. In 2025 is een belangrijke stap gezet in de verdere professionalisering van leiderschap binnen de organisatie. Alle leidinggevendenden zijn gestart met een leiderschapsprogramma. Het programma ondersteunt bij het ontwikkelen van competenties en vaardigheden passend bij de nieuwe organisatie. Dit betreft eigenaarschap, integrale verantwoordelijkheid en een warme zakelijkheid vanuit een cultuur waarin aanspreken normaal is. In 2025 is geïnvesteerd in persoonlijk leiderschap, veiligheid binnen de eigen leidinggevendenden laag en veranderkunde.

Voor medewerkers tot 35 jaar is een Young Professionals-programma gestart. Dit programma richt zich op het versterken van persoonlijke en professionele ontwikkeling, het bevorderen van verbinding tussen vakgroepen en het stimuleren van samenwerking tussen binnen- en buitendienst. Via een buddy-systeem wordt tevens de samenwerking tussen generaties versterkt. Het programma loopt door tot en met 2026.

De voortdurende technologische ontwikkelingen, waaronder de opkomst van Artificial Intelligence (AI), vergroten de noodzaak van digitale geletterdheid. Binnen WF Campus zijn gerichte trainingen aangeboden om medewerkers hierin te ondersteunen. Daarnaast is het onboarding programma voor nieuwe medewerkers uitgebreid, zodat zij vanaf indiensttreding effectief kunnen worden begeleid in hun rol en ontwikkeling.

In samenwerking met het Centrum voor Innovatief Vakmanschap (CIV) Water is een communicatieopleiding verzorgd en zijn nieuwe rayonleiders opgeleid. De samenwerking met Werken in Friesland is verder geïntensiveerd, met als doel gezamenlijke ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid in de regio te bevorderen.

Vanuit de samenwerking met van Hall Larenstein (de Wetterdeal) wordt gewerkt aan een opleiding gericht op omgevingsbewustzijn. Specialisten van Wetterskip en docenten van van Hall ontwikkelen zich samen, medewerkers van Wetterskip worden bijgeschoold en een basis voor toekomstgericht onderwijs voor studenten wordt gelegd.

Op het gebied van Diversiteit, Gelijkwaardigheid en Inclusie (DG&I) zijn de kernwaarden van Wetterskip Fryslân vastgelegd onder het thema 'Samen uniek, samen sterk'. Leidinggevendenden, HR-adviseurs en HR-businesspartners hebben hiervoor een training gevolgd. Interne ambassadeurs blijven actief aandacht vragen voor dit thema en divers aanbod wordt telkens toegevoegd aan de WF Campus, zodat de waarden worden verankerd in de organisatie.

Personeel

Wetterskip Fryslân groeit en ontwikkelt zich verder. De formatie en bezetting nemen toe en het personeelsbestand verandert zichtbaar: er is veel nieuwe instroom, een groot aandeel oudere medewerkers en een krimpende middengroep. Deze ontwikkeling versterkt vernieuwing maar brengt ook (toekomstige) risico's met zich mee zoals kenniscontinuïteit en uitstroom. De leeftijdscategorie 45+ is in de organisatie sterk vertegenwoordigd met 61%. De afgelopen jaren is er daarom extra ingezet op de instroom van jonge medewerkers. De man-vrouwverhouding schuift richting meer balans, en functies bewegen steeds meer naar hogere schalen, passend bij de toenemende complexiteit van het werk. De meeste collega's werken 32 uur of meer.

Wetterskip Fryslân blijft duidelijk een aantrekkelijke werkgever. In 2025 waren er 71 vacatures. Vacatures worden nog steeds goed vervuld (voorzieningspercentage 90%, is gelijk aan andere jaren), en gemiddeld waren er 16 reacties per vacature. Vergelijkbare vacatureaantallen (en cijfers) eerdere jaren tonen een structurele wervingsopgave:

- 2022: 82 vacatures
- 2023: 108 vacatures
- 2024: 91 vacatures

Het afgelopen jaar maar ook de komende periode staan we voor belangrijke uitdagingen; de vergrijzing op de arbeidsmarkt én binnen Wetterskip Fryslân zorgt voor uitstroom van ervaren medewerkers, waardoor de druk op kennisbehoud en instroom verder toeneemt. Daarnaast heeft de Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA) de inzet van externe specialisten complexer gemaakt, omdat schijnzelfstandigheid strenger wordt gehandhaafd. Dit bemoeilijkt het tijdelijk aantrekken van schaarse expertise. Ook verschuift de arbeidsmarkt steeds meer richting vaardigheden in plaats van diploma's, terwijl regelgeving en functieprofielen binnen de publieke sector vaak nog diploma-gericht zijn. Daarbij is het vinden en aantrekken van hooggekwalificeerd technisch personeel steeds uitdagender geworden en zal dit de komende jaren verder toenemen door toenemende schaarste en concurrentie.

De aard en omvang van de opgaven en de investeringsprogramma's veranderen. Zo zijn de taken niet alleen toegenomen in aantal, maar ook in complexiteit, juridische zwaarte en maatschappelijke impact. Nieuwe en aangescherpte wet- en regelgeving, maar ook intensievere bestuurlijke samenwerking in de ruimtelijke omgeving, leiden tot een structurele uitbreiding van het takenpakket. Bij de vaststelling van de begroting 2025 zijn hiervoor de financiële middelen vastgesteld. De formatie is vanwege voorgaande redenen met 17 fte toegenomen, van 653 naar 670 fte. Dit bestaat uit 7,5 fte conform de voorstellen waarmee is ingestemd bij de Perspectiefnota 2026-2030 en voor 2 fte voor een subsidieproject dat 5 jaar loopt. Daarnaast is gedurende 2025 voor 7 fte structureel budget omgezet van goederen & diensten naar personeelsbudget. Deze mutaties zijn budgetneutraal in de begroting verwerkt.

In een arbeidsmarkt die verder zal verkrappen, versterkt Wetterskip Fryslân haar werkgeverspositie met de nieuwe campagne "**Wat start jij**". Deze campagne laat zien dat werken bij het Wetterskip meer is dan taken of functies: het draait om wat je in beweging zet, voor jezelf, voor collega's en voor de samenleving. Hiermee richten we ons op betekenisvol werk en spreken we nieuwe doelgroepen aan.

Het ziekteverzuim is licht gestegen ondanks de inspanningen. Het ziekteverzuim wordt actief gemanaged en er zijn minder langdurige verzuimdossiers bijgekomen. In het afgelopen jaar zijn voor het personeel de Arbovoorzieningen gericht ingezet om goede arbeidsomstandigheden, preventie en duurzame inzetbaarheid te waarborgen. Die inspanningen betroffen onder meer:

- Verzuimbegeleiding en inzet van de bedrijfsarts, inclusief versnelde consulten en aanvullende advisering bij complexe situaties en overleg met leidinggevendenden.
- Preventieve en curatieve ondersteuning, zoals bedrijfsmaatschappelijk werk, psychologische begeleiding en interventies via de arbodienst. Daarnaast zijn periodiek tien arbeidsdeskundige onderzoeken uitgevoerd in het kader van de Wet verbetering Poortwachter.
- Trainingen en programma's gericht op duurzame inzetbaarheid, waaronder trainingen rondom werkdruk, vitaliteit en mentale gezondheid, evenals lifestyle-events die van invloed zijn op het werk.
- Veiligheids- en werkplekvoorzieningen, waaronder ergonomische hulpmiddelen en werkplekonderzoeken.

Deze inzet draagt direct bij aan de inzetbaarheid en het welzijn van medewerkers, helpt langdurig verzuim te voorkomen en ondersteunt het creëren van een veilige en gezonde werkomgeving.

Excel-tabel

		2025	2024	2023	2022	2021	2020
Formatie		670	653	643	622	604	579
Gemiddelde bezetting		667	647	616	596	589	586
Ziekteverzuim in % (excl. Zwangerschapsverlof)		6,1%	5,7%	5,9%	6,3%	5,7%	5,0%
Duur dienstverband in %	< 3 jaar	33%	27%	26%	19%	18%	21%
	3-10 jaar	26%	28%	24%	25%	25%	19%
	11-20 jaar	13%	15%	21%	24%	24%	27%
	> 20 jaar	28%	30%	29%	33%	34%	33%
Verdeling naar leeftijd in %	< 25 jaar	2%	3%	2%	2%	2%	1%
	25 tot en met 34 jaar	17%	16%	13%	11%	12%	11%
	35 tot en met 44 jaar	20%	20%	19%	19%	18%	19%
	45 tot en met 54 jaar	26%	27%	29%	30%	32%	34%
	55 en ouder	35%	35%	38%	38%	36%	35%
Verdeling man / vrouw in %	Man	67%	68%	71%	72%	72%	72%
	Vrouw	33%	32%	29%	28%	28%	28%
Inschaling in %	tot en met 8	40%	40%	45%	47%	44%	45%
	9-12	57%	56%	52%	50%	50%	51%
	13 en hoger	3%	3%	3%	3%	4%	4%
Dienstverband in %	tot 24 uur	4%	4%	3%	3%	3%	3%
	24 tot 32 uur	8%	7%	8%	6%	7%	8%
	32 en hoger	88%	89%	90%	91%	90%	89%

Laboratorium

In 2025 heeft het laboratorium op verzoek van Friese gemeentes drugstesten uitgevoerd in het rioolwater. Tegelijkertijd speelt de problematiek rondom PFAS nog steeds, dit heeft zowel de aandacht van het laboratorium (in de vorm van bemonstering en analyses) als het Wetterskip Fryslan in zijn algemeenheid. Ook geldt dat ontwikkelingen rondom microplastics, een onderwerp waarop het algemeen bestuur is aangehaakt, in volle gang zijn. In dit kader is in 2025 een separate ruimte gerealiseerd binnen het laboratorium waar specifiek werkzaamheden voor microplastics worden uitgevoerd. Verder lopen binnen het laboratorium verscheidene interne projecten, waarvan de introductie van LIMS Labware de grootste is. Verwachting is dat voornoemde applicatie in het 2e kwartaal 2026 live gaat. Tot slot heeft de Raad van Accreditatie in hun audit 2025 geen afwijkingen geconstateerd (en dat is uniek voor een laboratorium).

Privacy en AVG

Vanaf 2025 vormt het Three Lines of Defence-model de basis voor de inrichting van privacy binnen de organisatie. De eerste lijn bestaat uit privacy-beheerders en vakgroepleiders, die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering en naleving binnen de dagelijkse processen. De tweede lijn wordt gevormd door de privacy adviseurs, die adviseren, toetsen en ondersteunen. De derde lijn betreft de Functionaris Gegevensbescherming (FG). De FG is een onafhankelijke functionaris en rapporteert jaarlijks rechtstreeks aan het dagelijks bestuur.

De rol van zowel de privacy-adviseur als de FG wordt steeds belangrijker. Technologische ontwikkelingen, digitalisering en een groeiend bewustzijn onder medewerkers over het belang van gegevensbescherming zorgen voor een stijging in vraagstukken. Daarnaast neemt de complexiteit van de kwesties toe en zijn er hogere verwachtingen ten aanzien van zorgvuldigheid en naleving. Dit zorgt voor een toename in de workload bij de privacy office.

In het afgelopen jaar is een groei in het aantal geregistreerde privacy-incidenten (datalekken) te zien ten opzichte van voorgaand jaar. De toename kan wijzen op een verbeterde meldingsbereidheid en een grotere alertheid binnen de organisatie. Deze ontwikkeling is positief te duiden: zij wijst op een groeiend bewustzijn. En dat is een essentieel onderdeel van privacybescherming en bovendien een wettelijke verplichting op grond van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Volgens de gezamenlijke ambitie van de Nederlandse waterschappen streeft Wetterskip Fryslân ernaar om het volwassenheidsniveau op het gebied van privacy en gegevensbescherming te verhogen naar niveau 4 (van de 5). We zijn gestart met het opstellen van een actieplan waar wordt ingezet op het behalen van niveau 4 in 2027. Het behalen van taakvolwassenheid niveau 4 is overigens niet alleen afhankelijk van het privacy office, maar van de gehele organisatie. Sturing en processenbeheersing en de verantwoordelijkheden op de juiste niveaus leggen nemen tijd in beslag.

Informatievoorziening

Het afgelopen jaar heeft in het teken gestaan van het creëren van inzicht en overzicht binnen onze informatiebeveiliging. De implementatie van een Information Security Management System (ISMS) heeft ons geholpen processen te structureren en verantwoordelijkheden helder te beleggen. Daarnaast is onze CMDB (een gecentraliseerde databank waarin een organisatie alle configuratie items vastlegt die nodig zijn om haar IT-diensten te leveren) geactualiseerd, waardoor we een betrouwbaarder beeld hebben gekregen van onze IT-assets en afhankelijkheden.

Om kwetsbaarheden gericht aan te pakken, zijn gecontroleerde, ethische aanvallen op systemen, netwerken en applicaties uitgevoerd voordat kwaadwillende ze kunnen misbruiken.

Onze digitale weerbaarheid is verder versterkt door een combinatie van technische en organisatorische maatregelen. Medewerkers zijn getraind via het opleidingsplatform ARDA, aangevuld met periodieke phishingtesten om de bewustwording te vergroten. Binnen de procesautomatisering zijn belangrijke stappen gezet door oude besturingssystemen te vervangen, wat de risico's van verouderde technologie aanzienlijk heeft verminderd. Daarnaast is de samenwerking met andere waterschappen verstevigd door gezamenlijk aan te sluiten op een Security Operations Center (SOC), wat onze monitoringcapaciteit en incidentrespons verder heeft verbeterd.

Daarnaast is onze fysieke en operationele weerbaarheid verhoogd, wat de continuïteit en het herstelvermogen vergroot. Hoewel geen enkele organisatie 100% veiligheid kan garanderen, stelt de inzet van de nieuwe SOC-dienst ons in staat sneller en effectiever te reageren op incidenten, waardoor de impact van potentiële beveiligingsincidenten aanzienlijk kan worden beperkt.

Het bredere dreigingslandschap wordt daarnaast sterk beïnvloed door oplopende geopolitieke spanningen en toenemende aandacht voor digitale soevereiniteit. Internationale ontwikkelingen hebben directe impact op de beschikbaarheid van technologie, de stabiliteit van ketenpartners en de complexiteit van digitale dreigingen. Dit vraagt om voortdurende alertheid en een scherp zicht op afhankelijkheden buiten de eigen organisatie.

Tot slot heeft de snelle opkomst van kunstmatige intelligentie nieuwe uitdagingen én kansen met zich meegebracht. AI introduceert risico's zoals ongewenste automatisering, datalekken en misbruik van generatieve modellen, maar biedt ook mogelijkheden om processen te optimaliseren en de productiviteit te verhogen. Om deze balans te bewaken, hebben we interne regelgeving en richtlijnen opgesteld voor het verantwoord gebruik van AI.

Routekaart informatievoorziening (Klaar voor de Toekomst, Procesautomatisering en innovatielab)

Met het programma 'Geautomatiseerde Assets' investeren we in het optimaliseren en beheersbaar maken van de procesautomatisering en maken we deze beter bestand tegen digitale bedreigingen. In 2025 hebben we om deze reden verschillende procesautomatiseringssystemen (t.b.v. bediening, visualisering, alarmering en dataontsluiting) vernieuwd of vervangen. De vervanging van de hoofdpost voor rioolgemalen is hier een voorbeeld van. Daarnaast zijn ook de BBS (beeldscherm bedieningssystemen) van alle rioolwaterzuiveringen en het Hooglandgemaal vervangen en hebben we vernieuwingsprojecten in het kader van het beëindigen van het Nederlandse '2G' telefoonnetwerk kunnen afronden. Hiervoor zijn de besturingssystemen van rioolgemalen, de communicatie modules voor de watersysteem gemalen en het meetnet (waterstanden) vervangen. In 2025 heeft het bestuur budget beschikbaar gesteld om de dataverbindingen naar verschillende Wetterskips locaties te verbeteren, hiervoor zijn de voorbereidingen afgerond en is de aanbestedingsfase gestart. Bij het beheersbaar maken en houden van de procesautomatisering wordt ook gewerkt aan een passende beheerorganisatie.

Binnen andere onderdelen van de Routekaart is er vertraging. Vanwege de complexiteit van de inrichting van het nieuwe onderhoud managementsysteem en het GEO-informatiesysteem is implementatie uitgesteld. Hierdoor is er in 2025 minder uitgegeven dan eerder verwacht. Uit de hiermee samenhangende bestemmingsreserve is ook minder onttrokken. Het geld dat overblijft zal in de komende jaren wel besteed worden. De bestemmingsreserve blijft hiervoor nodig. Via informatieavonden houden we het bestuur op de hoogte van de voortgang en ontwikkelingen.

Vergunningverlening

In de Omgevingswet is een actualiseringsplicht voor vergunningen opgenomen in artikel 5.38. Het opstarten van het actualiseren heeft veel tijd gekost. Zo is er een overzicht gemaakt van alle vergunningen die in het verleden zijn verleend en zijn deze beoordeeld. Door wetswijzigingen blijken niet alle vergunningen die ooit verleend zijn, meer van toepassing. Een groot deel is in de loop van de jaren onder 'algemene regels' komen te vallen. Dat betekent dat een bedrijf meldingsplichtig is, in plaats van vergunningsplichtig, en dat er dan standaard voorschriften gelden. Uit de inventarisatie bleven uiteindelijk circa 193 vergunningen over waarbij beoordeeld moest worden of ze of ze nog actueel waren. Het actualiseren gebeurt naast het reguliere werk wat een behoorlijke extra inspanning heeft betekend. Eind 2026 moeten al deze vergunningen geactualiseerd zijn.

Overhead

De definitie van overhead uit artikel 1 van het BBV wordt gedefinieerd als: 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren ook de systemen en aanverwante lasten die deze functies ondersteunen. Dit kan terug gebracht worden tot de volgende uitgangspunten, met betrekking tot het toerekenen van de overhead, voor het Wetterskip Fryslân:

- Directe kosten zoveel mogelijk direct toerekenen aan de betreffende beleidsvelden en beheerproducten;
- Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product en behoren derhalve tot de overhead. Wanneer deze ondersteunende taken worden uitbesteed, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead (bijvoorbeeld uitbesteding salarisadministratie);
- Sturende taken vervuld door hiërarchisch leidinggevenden behoren tot de overhead. De bijbehorende loonkosten behoren ondeelbaar tot de overhead.

Onderstaande tabel toont de huidige waarden van de totale overhead.

Overhead (bedragen x € 1.000)	2025 (jaarstukken)	2025 (actuele begroting)	2024 (jaarstukken)
Totale overheadkosten	36.100	37.374	33.951

Percentage overhead t.o.v. totale lasten	15,69%	16,11%	15,31%
--	--------	--------	--------

Financiële rechtmatigheid

De uitgangspunten voor het financiële beleid, het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie die bij verordening vastgesteld zijn door het algemeen bestuur dienen te waarborgen dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan (art. 108 Waterschapswet). Daarnaast stelt het algemeen bestuur volgens art. 109 van de Waterschapswet bij verordening regels vast voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Met de inwerkingtreding van de wet versterking decentrale rekenkamers dient met ingang van 2025 Wetterskip Fryslân een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening. Dit is opgenomen in de artikelen 12 t/m 15 in de Financiële verordening.

We hebben in 2025 onze processen en systemen ingericht in lijn met de nieuwe wet- en regelgeving. In ons controleplan *Verbijzonderde Interne Controle (VIC)* beschrijven we welke controles we uitvoeren en hoe we vroegtijdig onrechtmatigheden kunnen identificeren en ondervangen. We hebben het beleid en de processen afgestemd met onze accountant en laten deze toetsen om vast te stellen of we in control zijn.

Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van 2025 is de rechtmatigheidsverantwoording een verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur. De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. In de rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden- en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.

De conclusie over 2025 is dat er op deze drie criteria rechtmatig is gehandeld.

Rapportagegrens

De rapportagegrens voor de rechtmatigheid heeft betrekking op het al dan niet toelichten van de geconstateerde fouten en onduidelijkheden. Deze rapportagegrens is gesteld op 20% van de verantwoordingsgrens (dit is 2% van de totale lasten exclusief reservemutaties) en bedraagt € 925.000. Indien fouten of onduidelijkheden groter of gelijk aan 20% van de verantwoordingsgrens zijn, worden deze in de paragraaf bedrijfsvoering nader toegelicht. Beneden deze grens kan worden volstaan met het benoemen van de afwijking en het bedrag. Het gaat om de volgende afwijkingen (in totaal):

- Begrotingscriteria: € 1,42 miljoen
- Voorwaardencriteria: € 1,47 miljoen
- Misbruik en oneigenlijk gebruik: geen

Afwijkingen

Begrotingscriteria:

De geconstateerde afwijkingen betreffen enerzijds overschrijdingen van lasten op investeringen waar geen directe baat tegenover staat van € 316.778 en anderzijds om niet tijdig gemelde bijdragen van derden. Zo zijn er een tweetal bijdragen van derden van € 595.000 in de exploitatie ontvangen. Dit ging om de Regiodeal 'Water vasthouden bij droogte' en 'KRW Compagnonsvaarten'.

Ook bij een vijftal investeringen zijn € 508.565 aan bijdragen ontvangen. Deze bijdragen waren begin 2025 bekend, echter zijn deze baten niet in de voortgangsrapportage 2025 ter begroting gebracht. Daarmee zijn ze niet tijdig aan het algemeen bestuur voorgelegd en daarmee onrechtmatig. Per saldo een totaal aan *niet acceptabele begrotingsonrechtmatigheid* van € 1,42 miljoen. De belangrijkste afwijkingen komen tot stand door aanvullende baten. Het verslaggevingsjaar 2025 is ook het eerste jaar waarin we afzonderlijk over de baten en lasten rapporteren. We zullen in de planning en control cyclus hier nadrukkelijker aandacht aan besteden.

Voorwaardencriteria:

Binnen het voorwaarden criterium is bij de spendanalyse geconstateerd dat er op inkopen ten onrechte niet Europees is aanbesteed. Dit leidt tot een onrechtmatigheid van € 1,47 miljoen. Het gaat om fouten die doorlopen vanuit voorgaande jaren van € 0,83 miljoen en € 0,64 aan nieuwe fouten in 2025. De fouten die doorlopen uit het verleden zijn halverwege 2025 hersteld en werken niet langer door. Ook hebben we onze procedure voor aanbesteden hierop aangescherpt.

Verbonden partijen

Wij hebben een aantal taken ondergebracht in samenwerkingsverbanden waarin meerdere waterschappen en/of andere instellingen participeren. Het gaat hier om deelnemingen in vennootschappen, stichtingen en gemeenschappelijke regelingen. De samenwerkingsvormen duiden we aan met het begrip 'verbonden partijen'. Hieronder verstaan we een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Met bestuurlijk belang bedoelen we: het waterschap heeft zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we: het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is of waarvoor aansprakelijkheid bestaat als de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Visie op verbonden partijen

We werken op vele manieren samen met andere organisaties. We verwachten op deze manier meer rendement voor onszelf en de Mienskip te behalen. Eén van deze samenwerkingsvormen is het deelnemen aan verbonden partijen. Deze vorm van samenwerking vraagt om een goede balans van bevoegdheden, verantwoordelijkheden en verantwoording.

Wanneer de vraag opkomt of het wenselijk is een samenwerking aan te gaan, om op deze manier een taak van het waterschap op afstand te organiseren, vraagt dit een goede afweging.

Onderstaande uitgangspunten zijn van toepassing bij het maken van een afweging over het al dan niet toetreden tot een verbonden partij en de inrichting ervan:

1. Er worden alleen activiteiten overgedragen aan een verbonden partij als deze zich hiervoor lenen.
2. Voor samenwerking in een verbonden partij wordt de best passende bestuurlijke, organisatorische en juridische vorm gekozen. De keuze tussen een publiek- of privaatrechtelijke samenwerking wordt per geval gemaakt. Er wordt gekozen voor een samenwerkingsvorm die zo eenvoudig mogelijk is.
3. Bij besluitvorming over samenwerking in een verbonden partij wordt naast een voorstel voor de rechtsvorm, ook aandacht besteed aan risico's en beheersmaatregelen, governance, informatievoorziening en evaluatiemomenten en een exit-strategie.

Zeggenschap

Het waterschap kan invloed uitoefenen met:

- het besturen van stichtingen en gemeenschappelijke regelingen
- een vergadering van aandeelhouders
- een raad van commissarissen
- toezicht

Sinds 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) gewijzigd. Deze wijziging heeft als doel om de positie, de besluitvorming en de controlerende rol van het waterschap te versterken.

Wij wenden onze invloed aan als het gaat om sturing op onder andere financiën, risico's en toekomstvisie. Het zijn vormen van verlengd lokaal bestuur. Hierdoor is de directe invloed per definitie beperkt. Bij een meerderheid voor een voorstel zal de minderheid zich moeten schikken. De democratische controle op de verbonden partijen ligt bij het algemeen bestuur. Leden van het dagelijks bestuur die deel uitmaken van een bestuur van een verbonden partij, leggen verantwoording af aan het algemeen bestuur.

Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV, Leeuwarden

Rechtsvorm	Besloten vennootschap B.V.
Deelnemende partijen	Wetterskip Fryslân (100%)
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De activiteiten van de holding bestaan met name uit het deelnemen in, zich financieel interesseren in, toezicht uitoefenen op en het bestuur voeren uitsluitend voor andere ondernemingen en vennootschappen met bepaalde doelen. De holding neemt deel in de Voorzuivering afvalwater Workum V.O.F. (50%); Grienskip B.V. (50%); Ballumerbocht Ameland B.V. (33,33%) en Nij Hiddum-Houw B.V. (50%).
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Toezicht uitoefenen op het bestuur van de dochterondernemingen van Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V..

Prestaties	Zie toelichting bij de Voorzuivering Workum V.O.F., Grienskip B.V., Ballumerbocht Ameland B.V. en Nij Hiddum-Houw B.V..
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt op basis van de enkelvoudige jaarrekening het: Eigen vermogen € 641.527; Vreemd vermogen € 4.710.108; Resultaat na belastingen -/- € 422.736.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Het bestuur van de organisatie wordt gevormd door twee functionarissen met een senior managementpositie bij Wetterskip Fryslân.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân is 100% aandeelhouder van Wetterskip Deelnemingen B.V..
Risico's	Zie toelichting bij de voorzuivering Workum V.O.F., Grienskip B.V., Ballumerbocht B.V. en Nij Hiddum-Houw B.V..
Exit strategie	N.v.t..
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Op 15 februari 2022 heeft het algemeen bestuur het beleidskader Verbonden partijen vastgesteld op basis waarvan de afweging kan worden gemaakt om wel of niet samen te werken via een verbonden partij. Hetzij via een privaatrechtelijke deelneming, een publiekrechtelijke samenwerking via een gemeenschappelijke regeling of een publieke private samenwerking.

Voorzuivering Zuiverafvalwater Workum V.O.F., Leeuwarden

Rechtsvorm	Vennootschap onder Firma
Deelnemende partijen	Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V. Friesland Campina
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Een duurzame en doelmatige werking van de waterketen.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Een doelmatige werking van rioolwaterzuivering (RWZI) Workum.
Prestaties	De voorzuivering zuivelafvalwaterzuivering is in 2002 gerealiseerd met het oog op de capaciteitsuitbreiding van FrieslandCampina Workum en de beperkte capaciteit van de rioolwaterzuiveringsinstallatie in Workum. De voorzuivering wordt geëxploiteerd vanuit de opbrengst die resulteert uit de reductie van de vervuilingseenheden. Het jaar 2024 vormt het eenentwintigste volledige exploitatiejaar.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt het: Eigen vermogen € 1.036.156; Vreemd vermogen € 570.179; Resultaat na belastingen € 124.959.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	De dijkgraaf is bestuurlijk betrokken vanuit ons waterschap en de directie vanuit Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V..
Financieel belang Wetterskip Fryslân	<ul style="list-style-type: none"> • Belastingopbrengsten jaarlijks € 280.000; • Het financieel belang van Wetterskip is 50% van het eigen vermogen van de voorzuivering.
Risico's	Indien de VZW de operationele doelen niet haalt heeft dit mogelijk gevolgen voor de doelmatige werking van rwzi Workum en daarmee op de lozingen van de rwzi op het oppervlaktewater. Het niet functioneren van de samenwerking kan leiden tot milieuschade en hogere kosten voor de bedrijfsvoering van de eigen rwzi. Beëindiging van de samenwerking geeft op langere termijn een extra investeringsopgave voor één van beide deelnemers en kan afhaken/verlies van belastingopbrengsten van een grote lozer met zich meebrengen.
Exit strategie	Er zijn in de oprichtingsovereenkomst afspraken gemaakt over ontbindingsvoorwaarden.

Ontwikkelingen/bijzonderheden	<p>Voor de VZW is een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld en geïmplementeerd. Geconcludeerd is dat ook het belangrijkste onderdeel van de zuiveringsinstallatie, de flotatie-unit, nog in goede staat is en niet op korte termijn vervangen hoeft te worden. De onderhoudskosten zijn daardoor voor de komende jaren stabiel.</p> <p>In 2024 is duidelijk geworden dat de slib tanks vervangen moeten worden en is besloten om een loods te bouwen. In een uitgevoerde risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) is een heel aantal constatering van gevaarlijke situaties gedaan die te maken hebben met de opslag van materiaal en materieel in het gebouw van de VZW. De bouw van een loods zorgt voor een scheiding tussen proces en opslag. Hiermee kan het overgrote deel van de geconstateerde knelpunten uit de RI&E opgelost worden. De voorbereidingen voor de vervanging van de slib tanks en de bouw van de loods zijn in 2024 gestart en worden in 2025 uitgevoerd. De kosten kunnen uit de algemene reserve worden betaald.</p>
-------------------------------	---

Grienskip B.V., Leeuwarden

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Deelnemende partijen	Caparis NV, N.V. Empatec, Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het bevorderen van arbeidsparticipatie voor mensen met achterstand op de arbeidsmarkt.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Doel is het uitvoeren van groenonderhoud in het beheergebied van Wetterskip Fryslân en invulling geven aan de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de organisatie door dit werk te laten verrichten door mensen met achterstand op de arbeidsmarkt.
Prestaties	Het jaarlijks conform dienstverleningsovereenkomst uitvoeren van het groen onderhoud, de distelbestrijding en exoten bestrijding in het beheergebied van Wetterskip Fryslân.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt het: Eigen vermogen € 168.425; Balanstotaal € 325.709 Resultaat na belastingen +/- € 102.170.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	WF Deelnemingen B.V. bezit een meerderheidsaandeel van 52% en treedt op als bestuurder van de organisatie, samen met N.V. Empatec.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	<ul style="list-style-type: none"> • Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V. bezit 52% van de aandelen van de B.V.; • Winst en verlies wordt jaarlijks op basis van het aandelenpercentage betaald of doorbelast aan de deelnemende partijen.
Risico's	Er bestaat een beperkt operationeel risico voor Wetterskip Fryslân als Grienskip het groenonderhoud niet conform afspraken uitvoert. Wetterskip Fryslân is daarnaast mede risicodragers voor mogelijke verliezen van de onderneming.
Exit strategie	Er zijn in de oprichtingsakte afspraken gemaakt over ontbindingsvoorwaarden.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Grienskip gaat de mogelijke samenwerking met andere overheidspartijen onderzoeken.

Energiepark Ballumerbocht B.V.

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Deelnemende partijen	Gemeente Ameland, Amelander Energie Coöperatie en Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het realiseren van een slim en toekomstbestendig energiesysteem voor Ameland.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Wetterskip Fryslân wil met de deelname de energie voor de waterschapstaken op Ameland duurzaam opwekken.
Prestaties	Er dient voor het aantrekken van het vreemd vermogen een sluitende businesscase te zijn.
Financiële situatie verbonden partij	<p>Het door Wetterskip Fryslân ingebrachte vermogen, door een kapitaalstorting voor de aandelen, bedraagt € 100.000. Er is op dit moment nog geen vreemd vermogen aangetrokken voor de realisatie van het energiepark.</p> <p>Per 31-12-2024 bedraagt het: Eigen vermogen € 274.459; Balanstotaal € 282.922; Resultaat na belastingen +/- € 9.168.</p>

Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Het bestuur van de organisatie wordt gevormd door vertegenwoordigers van de drie aandeelhouders. Eén daarvan is een manager van Wetterskip Fryslân.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân heeft met een kapitaalstorting van € 100.000 een belang van 33,3% in de onderneming.
Risico's	In de realisatie van het project zijn er risico's op het gebied van vergunningen, technische problemen en netcongestie problematiek. In de uitvoeringsfase en de exploitatiefase van het park zijn we mede risicodragers van de B.V..
Exit strategie	In de oprichtingsakte zijn ontbindingsvoorwaarden opgesteld voor de deelnemende partijen.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Indien Wetterskip Fryslân samen met de Gemeente Ameland garant staan, kan de B.V. onder gunstigere voorwaarden vreemd vermogen aantrekken.

Nij Hiddum-Houw

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Deelnemende partijen	Gemeente Súdwest-Fryslân en Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het opwekken en verkopen van groene stroom.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Wetterskip Fryslân wil met de deelname de energie voor de waterschapstaken op duurzaam opwekken en daarmee voldoen aan de ambitie om in 2030 klimaat neutraal te zijn.
Prestaties	Opwekken van groene stroom.
Financiële situatie verbonden partij	Het door WF ingebrachte vermogen, door een kapitaalstorting voor de aandelen, bedraagt € 4.792.715. Tevens heeft de BV een langlopende lening bij de NWB voor een nominaal bedrag van € 27 miljoen waar de beide aandeelhouders garant staan.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Het bestuur van de organisatie wordt gevormd door twee vertegenwoordigers van de deelnemende partijen. Eén daarvan is een manager van Wetterskip Fryslân.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân heeft met een kapitaalstorting van € 4.792.715 een belang van 50% in de onderneming. Ultimo 2024 bedroeg het eigen vermogen van de BV € 2.402.673. Het balanstotaal bedroeg € 33.885.864.
Risico's	Door sterk wisselende stroomprijzen kunnen de opbrengsten fluctueren en daarmee kan de dividendopbrengst per jaar wisselen.
Exit strategie	In de overeenkomsten zijn voorwaarden opgesteld voor de deelnemende partijen onder welke condities de aandelen kunnen worden verkocht.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	

Het Noordelijk Belastingkantoor, Haren

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Deelnemende partijen	Wetterskip Fryslân, Waterschap Noorderzijlvest, Waterschap Hunze en Aa's en gemeente Groningen
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het Noordelijk Belastingkantoor wil door de bundeling van kennis en tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten de lokale overheden vernieuwend en efficiënt ondersteunen bij de uitvoering van hun belastingtaken, nu en in de toekomst.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Wetterskip Fryslân is uit overwegingen van kwaliteit, continuïteit en efficiency toegetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling. Het Noordelijk Belastingkantoor verzorgt voor de deelnemers de heffing en invordering van de waterschapsbelasting en gemeentelijke belastingen. Dit specialistische werk kan beter vanuit een gespecialiseerde organisatie plaatsvinden.
Prestaties	De op te leveren producten en prestaties zijn vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). Deze SLA is in 2022 herzien en deze gewijzigde SLA is op 1 januari 2023 in werking getreden.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt het:

	<p>Eigen vermogen € 0; Balanstotaal € 5.635.421; Programmaresultaat (na bijdragen deelnemers) € 0.</p> <p>In 2025 bedroeg het begrotingstotaal € 16.291.500. In 2026 bedraagt de concept-begroting € 17.151.150. De begroting 2026 is op 8 september 2025 door het bestuur van het Noordelijk Belastingkantoor vastgesteld.</p> <p>In 2025 was de begrote bijdrage van Wetterskip Fryslân € 4.343.953. Dit was 26,7% van het totaal. In 2026 draagt Wetterskip Fryslân € 4.568.971 bij. Dit is 26,6% van het totaal.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Een lid van het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân heeft zitting in het bestuur. Elke deelnemer heeft één afgevaardigde in het bestuur met een gelijke stem.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Bij de oprichting van het Noordelijk Belastingkantoor zijn afspraken gemaakt over de wijze waarop de kosten worden verdeeld aan de deelnemers. De bijdrage van Wetterskip Fryslân in de realisatie van 2025 was € 4.053.285. Dit was 26,5% van het totaal.
Risico's	Als de doelen niet worden gehaald worden er geen aanslagen verzonden en ingevorderd. Dit betekent dat Wetterskip Fryslân geen financiële middelen ontvangt. Omdat het waterschap voor de inkomsten bijna 100% afhankelijk is van de waterschapsbelastingen belooft het financieel risico de begrote opbrengst belastingen. Voor 2025 is de netto belastingopbrengst geraamd op een bedrag van € 207.133.443. Als het waterschap geen geld ontvangt kan de uitvoering van de wettelijke taken in het geding komen. Dit kan in het uiterste geval leiden tot schadeclaims in verband met wateroverlast-/tekort en lozing van ongezuiverd water.
Exit strategie	De regeling is met ingang van 1 januari 2018 in werking getreden en is voor onbepaalde tijd getroffen. Gedurende vijf jaar na de datum van toetreding tot de regeling is uittreding niet mogelijk.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Door het Noordelijk Belastingkantoor is actief bezig om de diensten op het gebied van belastingen voor steeds meer gemeenten uit te voeren. Door deze uitbreiding worden de vaste kosten verdeeld over meer overheden waardoor de kosten per deelnemer dalen.

Het Waterschapshuis, Amersfoort

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	Alle waterschappen, Rijkswaterstaat, provincies.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het Waterschapshuis (hWh) is een gemeenschappelijke regeling waarin de waterschappen een deel van hun activiteiten met betrekking tot de gegevenshuishouding en informatievoorziening hebben samengebracht. Binnen het Waterschapshuis zijn twee afzonderlijke onderdelen opgezet waarin de collectieve en facultatieve taken zijn ondergebracht.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Het Waterschapshuis bevordert dat waterschappen samenwerken aan het datagedreven waterschap van de toekomst om gezamenlijk voordeel te behalen. Zij vervult de wensen van waterschappen, inventariseert of er samenwerking mogelijk is en vindt oplossingen voor problemen.
Prestaties	De te leveren prestaties door hWh worden vastgelegd in een DVO (dienstverleningsovereenkomst). Per dienst/prestatie wordt een DVO opgesteld en deze wordt ter begroting gebracht.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2025 bedraagt het: Eigen vermogen € 0; Vreemd vermogen € 121.601. Jaarrekeningresultaat 2025: € 3.900.000 positief In 2026 bedraagt het (geactualiseerde) begrotingstotaal € 47.630.832 inclusief btw.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Dhr. Frank Jorna is lid van het algemeen bestuur. Hij heeft daar 1 stem van de in totaal 21 stemmen. Daarmee kan invloed worden uitgeoefend op de begroting en het algemeen te voeren beleid van hWh.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Op basis van de geactualiseerde begroting 2026 is de bijdrage van Wetterskip Fryslân in de realisatie € 1.976.556 inclusief btw.
Risico's	Wetterskip Fryslân loopt een beperkt risico op het moment dat hWh zijn doelen niet behaalt. Sturing op het behalen van de doelen is geregeld via de reguliere P&C cyclus. Daar waar het behalen van doelstellingen financieel uit de pas lopen, loopt WF het risico dat er geen dekking is in de eigen begroting. Dit risico wordt beperkt, omdat de P&C cyclus hWh is afgestemd op de interne P&C cyclus bij WF.
Exit strategie	In de vastgestelde gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis, d.d. 1-4-2017, is in artikel 45 vastgelegd op welke wijze een deelnemende partij kan uittreden.

Ontwikkelingen/bijzonderheden	hWh is ingericht als uitvoeringsorganisatie. De toename van complexiteit door andere maatschappelijke verwachtingen, (Europese) wetgeving en bestuurlijke afspraken zorgt voor een andere behoefte richting hWh. De strategienota Digitale transformatie is vastgesteld en bijbehorende aanpassingen zijn geïmplementeerd en wordt verder doorontwikkeld.
-------------------------------	---

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing, Grou

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	Friese gemeenten, provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De FUMO voert de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving (VTH) uit voor alle Friese gemeenten en de provincie.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	FUMO voert volledig en zelfstandig het toezicht en de handhaving op de indirecte lozingen uit. De vakgroep Handhaving van Wetterskip Fryslân adviseert en ondersteunt hierbij. Wetterskip Fryslân doet dit om de doelmatige werking van de 27 rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI's) van het Wetterskip te beschermen. Het gaat hierbij met name om de grotere indirecte lozingen. Zoals beschreven in het Uitvoeringsprogramma indirecte lozingen FUMO 2023.
Prestaties	Kwalitatief hoogstaand toezicht en handhaving op indirecte lozingen. Verlenen van Omgevingswetvergunningen met daarin opgenomen het overgenomen advies van Wetterskip Fryslân.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt het: Eigen vermogen € 839.506; Balanstotaal € 5.623.230 Gerealiseerd resultaat € 362. Baten € 22.215, lasten € 22.576.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Mw. M. Plantinga is lid van het dagelijks bestuur bij de FUMO.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân betaalt jaarlijks € 56.571 voor de dienstverlening van de FUMO.
Risico's	N.v.t..
Exit strategie	N.v.t..
Ontwikkelingen/bijzonderheden	N.v.t..

De Nederlandse Waterschapsbank N.V., Den Haag

Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Deelnemende partijen	De aandeelhouders. 21 waterschappen, 9 provincies en Rijksoverheid
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Verstrekken van financiering in de breedste zin aan overheden en semi-overheden. De Nederlandse Waterschapsbank (NWB Bank) is een bank van en voor de publieke sector met bijzondere aandacht voor water en duurzaamheid. Met de AAA/Aaa-ratings trekken ze op een goedkope en duurzame manier geld aan voor de klanten. Zo blijven de lasten voor burgers laag en de verduurzaming betaalbaar.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Vanuit het verleden is het waterschap aandeelhouder geworden. Voor de financiering van de vele investeringen door het waterschap moet geld worden geleend. De Nederlandse Waterschapsbank is hiervoor een zeer geschikte partner waardoor de rentekosten voor Wetterskip Fryslân op een laag niveau kunnen worden gehouden.
Prestaties	Er zijn geen specifieke prestaties met de bank gemaakt.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt het: Eigen vermogen € 2.094.000.000; Balanstotaal € 78.768.000.000. Resultaat na belastingen € 94.000.000.000.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Op basis van het aandeelhouderschap is het waterschap gerechtigd om de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering te bezoeken. Hier kan mee worden gestemd over het beleid van de bank.

Financieel belang Wetterskip Fryslân	Het waterschap heeft een belang van ongeveer € 426.500 (3.309 aandelen A en 100 aandelen B) in de Nederlandse Waterschapbank, wat overeen komt met een percentage van 4,4% van het totaal. Over 2025 is een bedrag van circa € 2,9 miljoen aan dividend ontvangen, inclusief teruggaaf dividendbelasting.
Risico's	Als de Nederlandse Waterschapbank niet kan voldoen aan de diverse financiële ratio's kan worden besloten om geen dividend uit te keren. Dit zou voor Wetterskip Fryslân een financieel nadeel opleveren.
Exit strategie	Er zijn geen afspraken gemaakt over beëindiging van de deelneming.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Er zijn op dit moment geen ontwikkelingen die invloed hebben op doel en bestaan van de verbonden partij.

Vereniging Waterketen Onderzoek Noord, Glimmen

Rechtsvorm	Vereniging
Deelnemende partijen	Waterschap Noorderzijlvest, Waterschap Hunze en Aa's, Waterbedrijf Groningen, WMD water en Wetterskip Fryslân
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het bundelen van onderzoeksactiviteiten in de waterketen.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Inhoudelijke samenwerking met andere water gerelateerde organisaties in het uitvoeren van waterketen onderzoeken in het noorden van Nederland.
Prestaties	Er zijn geen specifieke prestatie afspraken gemaakt met de vereniging. De onderzoeksresultaten worden intern gedeeld.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2023 bedraagt het Eigen vermogen € 9.600 Vreemd vermogen € 22.500 Het begrotingstotaal € 212.000.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân is ambtelijk in het bestuur van de vereniging vertegenwoordigd. De portefeuillehouder Waterketen is als dagelijks bestuurslid betrokken.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân draagt financieel bij in het lidmaatschap van de vereniging en in de financiering van de uit te voeren onderzoeken.
Risico's	Het risico voor Wetterskip Fryslân in deze verenigingsdeelname is zeer beperkt.
Exit strategie	Er zijn geen afspraken gemaakt over de voorwaarden van beëindiging van het lidmaatschap van de vereniging.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Geen bestuurlijk relevante ontwikkelingen.

Centre of Expertise Watertechnology, Leeuwarden

Rechtsvorm	Het CEW is een stichting zonder winstoogmerk.
Deelnemende partijen	De founding partners zijn: Van Hall Larenstein; NHL Stenden; Wetsus; Vitens; WLN; Wetterskip Fryslân; Well, PBT
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het Centre of Expertise Water Technology (CEW) is hét kennis- en innovatiecentrum voor toegepast onderzoek en productontwikkeling op het gebied van watertechnologie. Het CEW bundelt expertise van onderwijs, onderzoek, overheden en ondernemingen. Wij zijn uw partner op het gebied van toegepast onderzoek, productontwikkeling en onderzoeksfaciliteiten.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Wetterskip Fryslân is als eindgebruiker van technologie afhankelijk van de innovatiekracht die er is bij het MKB-bedrijf. Het MKB wordt hierbij geholpen door het CEW, enerzijds door het onderwijs en de hier opgeleide studenten te verbinden aan het bedrijfsleven. Anderzijds krijgt het MBK toegang tot ontwikkel subsidies via het CEW. Wetterskip Fryslân ondersteunt dit graag.
Prestaties	In 2022 zijn er (mondelijke) afspraken gemaakt met het CEW over het opleiden van net of bijna afgestudeerde zuiveringstechnologen in de dagelijkse praktijk. In 2023 werd de samenwerkingsovereenkomst uit 2012 geactualiseerd tot een nieuwe overeenkomst.

Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2021 bedraagt het: Eigen vermogen € 2.646.967 (Kort) vreemd vermogen € 845.973
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Bestuurlijke vertegenwoordiging mw. L. Kroon.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	2012 t/m 2017 € 50.000 per jaar in-kind. De overeenkomst is tot op heden steeds met een jaar verlengd, waarbij de in-kind bijdrage is afgebouwd.
Risico's	Geen
Exit strategie	Het contract is sinds 2017 per jaar opzegbaar.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuwe overeenkomst.

Unie van Waterschappen

Rechtsvorm	Vereniging (overkoepelend)
Deelnemende partijen	Alle 21 waterschappen.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt de belangen van de waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Het doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan deze verbonden partij is dat de Unie van Waterschappen als onze koepelorganisatie namens de 21 waterschappen haar belangen behartigt bij de Rijksoverheid en in Europa; door onze krachten als waterschappen te bundelen zijn wij in het nationale en internationale krachtenveld een steviger bestuurslaag.
Prestaties	In zijn algemeenheid behartigt de Unie van Waterschappen de belangen van de waterschappen in Den Haag en Brussel en zorgt zij voor kennis- en ervaringsuitwisseling tussen de waterschappen. De concrete plannen van de Unie van Waterschappen voor een bepaald jaar zijn opgenomen in de begroting, die binnen de vereniging wordt behandeld en uiteindelijk door de Ledenvergadering wordt vastgesteld.
Financiële situatie verbonden partij	Per 31-12-2024 bedraagt het: Eigen vermogen voor resultaatbestemming € 2.589.009; Balanstotaal € 26.548.496. Resultaat voor bestemming € 410.771. De jaarstukken 2025 van de Unie worden in de ledenvergadering van april 2026 behandeld. In 2026 bedraagt het (aangepaste) begrotingstotaal € 15.945.000.
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	Ieder dagelijks bestuur (DB)-lid van Wetterskip Fryslân is voor zijn/ haar portefeuille betrokken bij werkgroepen van de Unie. De invloed, op bijvoorbeeld de stemverdeling, is voor alle andere 21 leden (waterschappen) gelijk.
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân betaalde in 2025 € 686.500 contributie. Daarnaast betaalde Wetterskip verschillende bijdragen.
Risico's	De Unie van Waterschappen doet haar best om de 21 waterschappen zo goed mogelijk te vertegenwoordigen. Daarbij worden er natuurlijk geen garanties gegeven. Veel hangt af van de diverse belangen die er spelen, zoals de positie van de waterschappen in het betreffende beleidsveld waarover onderhandeld wordt.
Exit strategie	De statuten van de Unie van Waterschappen bepalen de procedure die een waterschap moet doorlopen om zijn lidmaatschap van de vereniging op te zeggen. Dezelfde statuten bevatten de procedure voor een eventuele ontbinding van de vereniging als geheel.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Bestuurlijk relevant om te weten is welke nieuwe wetgeving er in de pijplijn zit; welke inspanningen en kosten dat voor een waterschap met zich mee zou kunnen brengen; welke mogelijke subsidiestromen er aangeboord kunnen worden; welke issues er spelen in de koepel overleggen tussen de Unie van Waterschappen, het VNG en het IPO en tussen genoemde koepelorganisaties en het Rijk.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA), Amersfoort

Rechtsvorm	STOWA is een stichting met een stichtingsbestuur.
------------	---

Deelnemende partijen	Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de in STOWA deelnemende partijen: waterschappen, provincies en het Rijk.
Doel verbonden partij (openbaar belang)	STOWA ontwikkelt, vergaart, verspreidt en implementeert toegepaste kennis die de waterbeheerders nodig hebben om de opgaven waar zij in hun werk voor staan, goed uit te voeren. Deze kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch of sociaalwetenschappelijk gebied.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Toegang hebben tot de kennis die wij als waterbeheerder nodig hebben om de opgaven waar wij in ons werk voor staan, goed uit te kunnen voeren.
Prestaties	<ul style="list-style-type: none"> • Doen van onderzoek volgens de door de programmacommissies vastgestelde agenda; • Het verzamelen, verspreiden en kosteloos te beschikking stellen aan deelnemers van kennis en informatie.
Financiële situatie verbonden partij	<p>Jaarrekening 2023:</p> <p>Eigen vermogen € 8.140.932</p> <p>Vreemd vermogen € 11.424.595</p> <p>Totaal baten € 24.601.474</p> <p>Realisatie 2023: € 21,9 miljoen besteed aan onderzoek en ontwikkeling.</p>
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	<p>Wetterskip Fryslân is ambtelijk vertegenwoordigd in de programmacommissies Waterketen en Waterkeren.</p> <p>Wetterskip Fryslân is bestuurlijk vertegenwoordigd in het bestuur.</p>
Financieel belang Wetterskip Fryslân	Jaarlijkse deelnemersbijdrage van € 456.000.
Risico's	Geen
Exit strategie	Er liggen geen concrete afspraken.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Er zijn geen bijzonderheden en/ of ontwikkelingen.

Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân (OVEF)

Rechtsvorm	Coöperatie
Deelnemende partijen	Alle Friese gemeenten, provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân
Doel verbonden partij (openbaar belang)	OVEF is oorspronkelijk opgericht ten behoeve van het als Friese overheden gezamenlijk kunnen beheren van de openbare verlichting in Fryslân. Daarnaast beheert OVEF de openbare laadpalen in Friesland. Sinds 2024 is OVEF energieleverancier voor haar eigen leden en afnemers.
Doel dat Wetterskip Fryslân nastreeft met deelname aan verbonden partij	Eigen en regionaal duurzaam opgewekte electriciteit doorleveren aan onze eigen assets en andere afnemers binnen Friesland.
Prestaties	Met ingang van 1-1-2024 is OVEF de energy service provider (ESP) voor inkoop van electriciteit door middel van zelflevering.
Financiële situatie verbonden partij	<p>Kerncijfers zijn onder meer:</p> <p>Eigen vermogen € 129.000 (31-12-2023);</p> <p>Vreemd vermogen € 635.000 (31-12-2023);</p> <p>Exploitatieresultaat: -/- € 237.000 (2023).</p>
Bestuurlijke betrokkenheid Wetterskip Fryslân	<p>Wetterskip Fryslân is lid van de coöperatie.</p> <p>De portefeuillehouder waterketen vertegenwoordigt onze organisatie in de algemene ledenvergadering.</p>
Financieel belang Wetterskip Fryslân	
Risico's	N.v.t..
Exit strategie	Deze is in ontwikkeling.
Ontwikkelingen/bijzonderheden	Er is een statutenwijziging in ontwikkeling, die in 2025 door de deelnemende partijen bekrachtigd moet gaan worden. Deze wijziging speelt in op de ontwikkelingen in de energiemarkt en moet de bestuurlijke vertegenwoordiging koppelen aan het (financieel) belang dat de individuele lokale overheid heeft in de OVEF.

Openbaarheidsparagraaf

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is 1 mei 2022 in werking getreden ter vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Met deze op grond van de Woo verplichte openbaarheidsparagraaf wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de Woo in het verslagjaar 2025. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar zeven thema's.

1. De actieve openbaarmakingsplicht voor de zeventien verplichte categorieën documenten

In onderstaande tabel wordt weergegeven welke documenten het waterschap publiceerde in 2025 via de verschillende platforms en de landelijke Woo-index. We volgen de landelijke lijn rondom het gefaseerd implementeren van de informatie categorieën.

Nr.	Wetsartikel	Verkorte naam informatiecategorie	Welke documenten	Platform
1	3.3 1a	Wetten en algemeen verbindende voorschriften	Algemeen verbindend voorschrift (verordening) Beleidsregel Participatie	www.officielebekendmakingen.nl
2	3.3 1b	Overige besluiten van algemene strekking	Ander besluit van algemene strekking Delegatie- of mandaatbesluit Overige overheidsinformatie Ruimtelijke plan of omgevingsdocument	www.officielebekendmakingen.nl
3	3.3 1c	Ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag	o	Deze worden nog niet gepubliceerd.
4	3.3 1d	Organisatie en werkwijze	Betreft een aantal webpagina's	www.wetterskipfryslan.nl
5	3.3 1e	Bereikbaarheidsgegevens	Betreft een webpagina	www.wetterskipfryslan.nl
6	3.3 2a	Bij vertegenwoordigende organen ingekomen stukken	Ingekomen stukken	https://wetterskipfryslan.notubiz.nl

7	3.3 2b	Vergaderstukken Staten-Generaal	N.v.t.	N.v.t.
8	3.3 2c	Vergaderstukken decentrale overheden	Alle vergaderstukken van de commissies DSF en SKZ en het Algemeen Bestuur worden gepubliceerd	https://weterskipfryslan.notubiz.nl
9	3.3 2d	Agenda's en besluitenlijsten bestuurscolleges	Besluitenlijsten van het Dagelijks Bestuur worden gepubliceerd.	https://weterskipfryslan.notubiz.nl
10	3.3 2e	Adviezen		Deze categorie wordt nog niet gepubliceerd.
11	3.3 2f	Convenanten		Deze categorie wordt nog niet gepubliceerd.
12	3.3 2g	Jaarplannen en jaarverslagen	Betreft een webpagina	https://www.weterskipfryslan.nl/over-ons/begroting
13	3.3 2h	Subsidieverplichtingen anders dan met beschikking	N.v.t.	N.v.t.
14	3.3 2i	Woo-verzoeken en -besluiten	Betreft een webpagina.	www.weterskipfryslan.nl/openoverheid
15	3.3 2j	Onderzoeksrapporten		Deze categorie wordt nog niet gepubliceerd.
16	3.3 2k	Beschikkingen	Kennisgevingen gepubliceerd in conform de WEP. Beschikkingen zelf werden nog niet gepubliceerd.	www.officielebekendmakingen.nl
17	3.3 2l	Klachtoordelen		Deze categorie wordt nog niet gepubliceerd.

2. De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de zeventien onder 1. vermelde categorieën;

In 2025 zijn nog geen documenten gepubliceerd op basis van de inspanningsverplichting.

3. De passieve openbaarmaking;

In 2025 hebben wij 27 verzoeken van het zaaktype Woo-verzoek ontvangen. Daarnaast waren er 8 verzoek om zienswijze.

4. De informatiehuishouding

In 2025 heeft team Informatiebeheer een ordeningsstructuur ontwikkeld, welke helpt om grip te houden op de snel veranderende informatiehuishouding. Ten behoeve van het afhandelen van Woo-verzoeken is een project gestart rondom de inzet van E-discovery. Dit project is gestart met een DPIA. Door een tijdelijke krappere bezetting zijn de overige uren van team Informatiebeheer ingezet voor reguliere informatiebeheer werkzaamheden.

5. De aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon

Het waterschap beschikte in 2025 over een Woo-contactpersoon. Daarnaast was het hele jaar een Woo-coördinator aanwezig.

6. Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren

De werkgroep Implementatie Woo is in 2025 bezig geweest met het onder de aandacht brengen van de bewustwordingscampagne. Medewerkers van Juridische Zaken en Team Informatiebeheer hebben een kennissessie gevolgd over de Woo. Eind 2025 is er een werkgroep samengesteld die de publicatiesoftware gaat aanschaffen.

7. Besteding subsidie

De Rijksoverheid stelt incidentele en structurele financiële middelen beschikbaar om de Woo te implementeren en om extra uitvoeringskosten te dekken. In 2025 hebben we € 271.864 ontvangen. Deze middelen zijn aangewend voor de inhuur van een Woo-coördinator, voor de werkgroep Implementatie Woo (punt 6) en voor de bewustwordingscampagne, welke begin 2025 is gelanceerd. Onderdeel van de campagne is een op het waterschap toegespitste e-learning. De e-learning is in 2025 ook structureel onderdeel geworden van de onboarding voor nieuwe medewerkers. Doel is om nieuwe medewerkers direct bewust te maken van de Woo. Tot slot worden de licentiekosten van de reeds aangeschafte anonimiseringssoftware vanuit deze bijdrage gedekt.

Jaarlijks wordt een bedrag voor onvoorziene lasten opgenomen voor de begroting in zijn geheel. Voor 2025 bedraagt dit € 150.000. Deze "reservering" maakt het mogelijk om gedurende het begrotingsjaar onvoorziene (niet begrote) uitgaven die onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn op te vangen.

De post onvoorzien is voor € 20.000 ingezet voor de herdenking van de watersnoodramp 200 jaar geleden.

	Oorspronkelijke begroting 2025	Budget neutrale wijzigingen 2025	Actuele begroting 2025
Onvoorzien	150	-20	130
Eindtotaal	150	-20	130

